

მამის სიკვდილს და შურს იძიებს კიდევაც მისი მკვლელობისათვის. ე. ჟიროდუს თითქმის ყველა პიესაში ჩვენ ვხვდებით პერსონაჟთა განლაგების ამგვარ სქემას. „ამფიტრიონ, 38“-ში ლედა ალემენას ანარკელია, თეტი პიესის სათაურით კი ჟიროდუ ხაზს უსვამს იმ ფაქტს, რომ ამფიტრიონი ერთი და იგივე თემის 38-ე განმეორებია: „ელექტრაში“ თეოკატოკლეების წყვილი გროტესკულად იმეორებს ეგისთე-ვიკტორმენსტრას დამოკიდებულებას; „ივლითში“ სამივე მოქმედების დასასრულს ივლითი — მთავარი მოქმედი გმირი ემშვიდობება საკუთარ თავს, ემშვიდობება იმ სახეს, რომელსაც იგი ამგვარად ამ მოქმედებაში წარმოსახავდა. ტყუილად როდი აცხადებს იგი: „მე მირჩენია ჩემს ნამდვილ ორეულს ვეამბორო და გამოვმშვიდობო, ვიდრე საკუთარ თავს ვუთხრა „ნახვადის“. პირველ მოქმედებაში ივლითი ემშვიდობება სუფთა, უმწიკვლო ქალიშვილს, რომელსაც ყველა თავყვანს სცემს და თავის ორეულს სიუხანას ეამბორება. მეორე მოქმედებაში, როცა იგი მსხვერპლად იქცევა, ივლითი საკუთარ გულუბრყვილობას და უღადრელობას ემშვიდობება, მესამე მოქმედების დასასრულს კი იგივე ივლითი მივრალ ჭარისკაცს ეამბორება და მომხიბლავი სინაზით აცხადებს „უნდა მოჰკლათ ეს ჭარისკაცი“. — ამით ჩვენ ვხვდებით, რომ ივლითში უკვე მომწიფებულია ჯალათი, რომელიც ოლოფერნს დაუნდობლად მოკლავს.

ე. ჟიროდუს დრამატურგიის ეს შინაგანი ლოგიკური ხაზი ისევე კანონზომიერია მისი მწერლობისათვის, როგორც ხასიათებისა და გმირთა ურთიერთდამოკიდებულების თავისებური ლოგიკა. ჟიროდუს პიესების კიდევ ერთ საოცარ თვისებას წარმოადგენს ის, რომ ყველა პერიოპტია, ყოველი გმირის დადებითისა თუ უარყოფითის დახასიათებაც შესრულებულია მთელი ოსტატობით, უხადო შეტყველებით, ბრწყინვალე ენით. ამიტომაც ჟიროდუს დრამატურგიის ოსტატობის საერთო ამოსავალ წერტილად შეგვიძლია კვლავ ლუი ქუვეს გამონათქვამი გამოვიყენოთ: „სანამ საფრანგეთის სცენაზე რასინის ხმა გაისმის, სანამ ფრანგს ენის პოეზიისა და სილამაზის აღქმის უნარი გააჩნია, ჟან ჟიროდუს არ დაივიწყებენ“.

ე. ჟიროდუს შემოქმედება ეყრდნობა ფრანგი კლასიციტების — რასინის, ლაფონტენის და მოლიერის შემოქმედებას და უშუალოდ აგრძელებს მათ ტრადიციებს. ჟიროდუს პერსონაჟები ეროვნული კულტურის მატარებელი არიან. მწერლის ყველა პიესა განმსჭვალულია ფრანგული სულით, თითოეული აზრი დახვეწილი ფრანგულით არის დაწერილი და ამავე დროს მისი შემოქმედება, მორთუან აზრით, „ქარზე გვიმოვებით აღსავსე პატრიოტიზმს“ წარმოადგენს.

ე. ჟიროდუს დრამატურგიული მემკვიდრეობა გამოირჩევა აზროვნების ღრმა კულტურით, იგი მჭიდროდა დაკავშირებული მსოფლიო ლიტერატურის საუკეთესო ნიმუშებთან. ამიტომაც დღეს ე. ჟიროდუს დრამატურგია სამართლიანად ითვლება მე-20 საუკუნის ფრანგულ ლიტერატურაში მნიშვნელოვან და თვლსაჩინო მოვლენად.

ჯორჯ ბერნო

სრულიად არაინსტორიული ორნაწილიანი პიესა

თარგმნის მიხაილ ჯვრიძემ და ლია ლონობა

მომკმედი პირები:

- ჯორჯანო ბრუნო
- პაპი კლიმენტე მერვე
- ქულიო რობერტო ბელარმინი-კარდინალი
- ტომასო მოროსინი-ვენეციელი დიდებული
- ჯოვანი მოციციო
- ვენეციელი პატრიარქი
- პაპი ნუნციუსი
- მამა-ინკვიზიტორი
- მათხოვარი — სოკრატე აინუტანი
- მარსელა — მარსელინა
- გუშაგი
- უფროსი გუშაგი
- მღვდლები, ჯარისკაცები
- ანგელოზო

ნაწილი პირველი

დარბაზში შუქი ქრება, ფარდა გაიხსნება და მის უკან, სცენის შუაგულში გამოჩნდება მეორე ფარდა, რომელსაც ძველისძველი წარწერაა:

...ბატონო ნუნციუსო ეს კაცი სარწმუნოებისგან განდგომილი, ყველასთვის ცნობილი ერეტოციუსა. იგი წერდა და ავრცელებდა მანერ ერეტოკულ წიგნებს... მის უწმიდესობას, რომის პაპს კლემენტე მერვეს, საჭიროდ მიანიძა ამ საშოში პიროვნების რომში ჩამოყვანა და სასამართლო გამოძიების აქ დამთავრება... მოგვსენებთ, კემპარბიტ მართლსაწყლებმა მხოლოდ რომშია და მისი უწმიდესობაც...

(ყარღილია სანსკვერინი, უხუნაისი ინკვიზიტორი. წარწერაინი ფარდა კარგა ხანს მოჩანს. მკურნებელმა თავისუფლად უნდა მოასწროს მისი წაკითხვა: ამასობაში ისმის ფონოგრაფაზე ჩაწერილი ბრუნოს ხმა).

ბ რ უ ს. „არსებობს ერთი უსაზღვრო სამყარო, რამეთუ ყოვლისშემძლე ღმერთი ვერ დამსაყოფილებდა მართკ ჩვენს სამყაროს შემქმნით. მე ვამტკიცებ, რომ არსებობს მრავალი სამყარო, რომელთა შორის ჩვენი დედამიწა ისეთივე ცუბრი სხეულა, როგორც მთავარ ან სხვა პლანეტები... რაოდენობა მათა განუსაზღვრელია. ეს ცუბრი სხეულები ერთად ქმნიან უსასრულო სამყაროს, რომელიც უსასრულო სივრცეშია განფენილი...“ დედა-გარგნილი აიწევა. სცენაზე რენესანსული ეპოქის ფეოკრატია: სასამართლო დარბაზში, სადაც ინკვიზიციის მსაჯულთა სტუმრო მიმდინარეობს, ამჟამად შესვენებაა.

პ ა ტ რ ი ა კ ი. გაიგეთ, რა თქვა: სამყაროთა რიცხვი უსასრულოა ვაშლის, იმ სამყაროებზეც ხალხი ცხოვრობს! მაგრამ ისინი ხომ ადამიხა და ევას შთამომავალი ვერ იქნებიან? მამ, პირველინერე ცოდავს რაღა ვუყო?

მ ო რ ო ს ი ნ ი. ძალბან გავევრცელებო, სკვია დაღამდება.

პ ა ტ რ ი ა კ ი. დაღამდა და იც არი ქუჩი კუბი, რა ხანია, ნიშანს მძიდებს. მამაო-ინკვიზიტორბო თუ ყოველილდე თითო ერეტოკოსი მოგვართვა ვახშმად, კარგად გვექნება საქმე!

მ ო რ ო ს ი ნ ი. რიოლტომო მავინდებმა...

პ ა ტ რ ი ა კ ი. ბატონო ტომასო! ამბობენ, პარიზელები ყვერულს ხანაწეკებთ ჩურთავერო. ამის წინათ გეხახლიო და არ მომეწონება!

მ ო რ ო ს ი ნ ი. ფრანკული იერბი რა სახსენებელია! რაც კარგი აქეთ, ჩვენგან მოიპარებს.

პ ა ტ რ ი ა კ ი. მავსი ვერ დაგეთანხმებთ, ძვირფასო! ფრანგები შენაწმინდა წაწებლებს ამწუდებენ. რაღაც საიდუმლო რეცეპტი ქმნიანთ, ვერაფროთ ვერ ჩაივადენ ხელში!

მ ო რ ო ს ი ნ ი. ბრუნოს ჰკობებო, იმას ეცოდინება, საფრანგეთში ცხოვრობდა დაღმანს.

პ ა ტ რ ი ა კ ი. მართლაც, ხომ იცით... ერთი საფანეგო დავითხვა უნდა მოვუწყო.

ნ უ ნ ც ი უ ს ი. (გამოცოცხლებული). დაიხ, ბატონო ჩემო, სწორედ საფანეგოდ უნდა დავყოიბო.

მ ო რ ო ს ი ნ ი. (უჩიენება). ეგ ხსენს გულისხმობს.

ნ უ ნ ც ი უ ს ი. ფაერ მტებატ გეტყობ: ფრაგორო წეშოქმდედაც არის საჭირო. ეგ ისეთი ჭიუტია, თუ არ ეწაწეთ, არაფერი ვაშაქ!

მ ო რ ო ს ი ნ ი. რა უნდა გამოვიდეს? საბრაღდებო საქმე არ არსებობს.

ნ უ ნ ც ი უ ს ი. დაიხაც არსებობს, ბატონო, მაგრამ ვენციეოდ სიხიორებს რატომღაც არ უნდათ ამის გაგება.

მ ო რ ო ს ი ნ ი. ეს კაცი ერეტოციუს არაა. შორაოლია, ზედმეტს უძებნობს. მაგნარ ერეტოციუსი რომ არ არის, ეს დღესათვი ნახლელია (პატრიარქს) სწორი არა ვარ, ბატონო პატრიარქო?

პ ა ტ რ ი ა კ ი. რა მოგახსენებო, ძვირფასებო...

ნ უ ნ ც ი უ ს ი. თუ მისმა უწმიდესობამ მოისურვა, ჩვენ ყოველთვის შევძლებთ დევატაციოთ, რომ ჭორდარო ბრუნო ერეტოკოსია.

პ ა ტ რ ი ა კ ი. რა ეშმაქად დასჭირდა პაპს ეგ საცოდაო ბერი, ვერ გამოიქან კალენი არა ლუთერი რომ ყოფილიყო. კიდეც მესმის...

ნ უ ნ ც ი უ ს ი. (პატრიარქს). ბატონო ჩემო, მისი უწმიდესობა დაბჭიოთებით მოიხიბვს იმ ბოროტოქმედის რომში ჩაყვანას.

მ ო რ ო ს ი ნ ი. პირადად მე ამის საფუძელს ვერ ვხედავ.

ნ უ ნ ც ი უ ს ი. მან თითქმის აღიარა დანაშაული!

მ ო რ ო ს ი ნ ი. მოინანია კიდეც ახლა თქვენმა მღვდლებმა საეკლესიო განაჩენი უნდა გამოუტანონ, აღთქმა დაადებინონ და ამით მორჩება ყველაფერი.

ნ უ ნ ც ი უ ს ი. მოინანია, მაგრამ ისე არა, ჩვენ რომ გვინდოდა.

მ ო რ ო ს ი ნ ი. (დამიკნავად). მაშინ მოუცადეთ, სანამ ისეთ რაღაცას იტყოდეს, რომ მართლა რომში გასაგზავნი ვახსენს... ბრუნო კვიანია, თავს არ გაიფუძვოს.

ნ უ ნ ც ი უ ს ი. ერთხელაც იქნება, წამოსცდება რაზე...

მ ო რ ო ს ი ნ ი. დაწეწეწეოდ ღმერთმა, დღეს აქეთა რიოლტომი მელოდებია! ათხი საციხთა გაღასწეველი, მე ეც აქა ვარ...

დარბაზში ბიბლიით ხელში მამაო-ინკვიზიტორი შემოვარდება, მას ახალგაზრდა მოცენიგო მოსდებს დაბნეული და აღვლევული. მოცენიგოს მისი მოძღვარი მოჰყვება, რომელიც ცილობის გაუსწორის ახალგაზრდას და კალთაზე ეღებულება.

მ ა მ ა ო - ი ნ კ ვ ი ზ ი ტ ო რ ი. (მორბინის). ჭოგენი მოცენიგო, ვენციეოდმა აწაწარმა, ახალი ჩვენება მოგვცა ბრუნოს წინააღმდეგ!

მ ო რ ო ს ი ნ ი. (ზიზლიო). კიდეც ერთი დასმენა.

მ ა მ ა ო - ი ნ კ ვ ი ზ ი ტ ო რ ი. ჩვენც საჭიროდ მივიჩნიეთ გამოგვეძახა ბატონი მოცენიგო. ვთხოვო, მოუსმინო.

მ ო რ ო ს ი ნ ი. მღვდლი რაღაზე მოყოლიაით?

მ ა მ ა ო - ი ნ კ ვ ი ზ ი ტ ო რ ი. ბატონ მოცენიგოს თავისი სულერი მამის თანდაწრებით სურს მოგახსენიო, რაც იცის...

ნ უ ნ ც ი უ ს ი. მე ვფიქრობ, სადავო არაფერია.

პ ა ტ რ ი ა კ ი. ვინ ვიდვებთ, ძვირფასო?

მ ა მ ა ო - ი ნ კ ვ ი ზ ი ტ ო რ ი. (მომცენიგოს ბიბლიას გაუწვდის).

მ ო ც ე ნ ი გ ო. ვფიცავ...

მ ო რ ო ს ი ნ ი. (შეაწეწეწეებს). არ არის საჭირო, ვენდით ბატონ მოცენიგოს... (მოცენიგოს). მამ, თქვენ ავასტურეთო, რომ ეს ქალაქი საყოთარ ნებით დაწერეთ?

მ ო ც ე ნ ი გ ო. (თავის მოძივარს გაღებავდას). დაიხ... საყოთარ ნებით... მამაო-ინკვიზიტორის თხოვნითა და ჩემი მოძღვრის ბრძანებით...

მ ო რ ო ს ი ნ ი. თქვენი ნახელავი ყოფილა, წმიდა მამებო, ბარბოსი თქვენეუ განაგებეთ.

მ ა მ ა ო - ი ნ კ ვ ი ზ ი ტ ო რ ი. შვილო ჩემო! მოახსენე წმიდა კლემენტის რა. (რაც ხელით დაწერი).

მ ო ც ე ნ ი გ ო. (დაუბრბრბულ გვეკეთილით). ჭორდარო ბრუნო ლტოვლილი ბერი, ერთხელ ჩემს სახლში ცხოვრობდა. მას ხშირად უთქვამს: წმიდა ეკლესიამ მოციქულების ანდერბის უღალბო... მოციქულები ხალხზე გავლენას თავიანთი პირად მკალოთით ახდენდნენ... ისინი სიკეთეს ქალაგებდნენო. დღეს ეკლესია სჯის იმათ, ვინც კათოლიკობაზე უარს აცხადებდნენ...

მ ო რ ო ს ი ნ ი. სულ ესაა?

მ ა მ ა ო - ი ნ კ ვ ი ზ ი ტ ო რ ი. აცალეთ, თქვენი უფანაოლებულესობა, ზუ, ვე ანენეთ.

მ ო რ ო ს ი ნ ი. მე ვხანენ? (ხელს ჩაიქნება). განაგრძეთ, მოცენიგო. კიდეც რაო, იმ ბრუნომ?

მოცნიერო. კიდევ ისაო... რა ქვია იმას... (უცებ გაიკრიბება). ქალბერი შევარსო! ბოლოსადც შეოლოაო, მაგრამ მევე სოლო... მინს მაინც ვერ შეეადრებოი. იმის ჩემზე მეტო ჰყოფაო... ცალესია სიყვარული ცოდავად ახვადესო, რითაც დანაშაულს სწოდოს, რადგან სიყვარული ბუნებრივი მოთხოვნილება და ამ საქმეს ქალბერთან პირად მე, დღეი სამოყვებნით ვაკეთებო...

მოროსინი. ვასკავებო... შეგიძლიათ დასაბუთოთ, რაც თქვით?

მოცნიერო. (ისევ მოძღვარს შეხედავს). ჩემი ყურით გავიგონე და იქვე ჩავიწერე!

მოროსინი. იქვე? ბრუნოს თანდასწრებით? მოციუნეო, აქეთ მოიხედო! თვალბუნი მიყურეთ!

მოცნიერო. (მიუბრუნდება, ენა დეემბება). იმისთვის სულ ერთი იყო... მე მგონი, უხაროდა კიდევ, რომ ვუსმენო... მეც სიტყვა-სიტყვით ჩავიწერე და იმავე საღამოს ჩემს მოძღვარს მიყურებნენო. ჰკითხეთ, თუ არ ვგერბო.

მოროსინი. მაინც რითი შეგიძლიათ დამტკიცოთ, რომ ყველაფერი, რაც „ჩაწერეთო“, ბრუნოს ნაქვიაა?

მამაო-ინკვიზიტორი. იმ ერტყობის სხევედ უსმენდენ, შვილო ჩემო, მოწმეები დაასახელო.

მოცნიერო. ეან პატრიკ ჯობტო — წიგნების გამყიდველო... ბერტრანო — ისიც წიგნებით ვაქობო... მათს საგარეშო ბრუნო შწირად დიარებოდა და იმ მუღუღებსა და კეთილშობილ სინორებს ეკამათებოდა... გუნება, სინორ ანდრო მოროსინოც საკმა ჰკითხეთ, ის ხშირად მასწინებდა ბრუნოს.

მოროსინი. (პატრიარქს). თქვენი მოწაულებავ, ანდრო მოროსინის სახლი ბრუნოს ფეხებ არ შეუღვამს! ეს ტყულობა!

პატრიარქი. მნიშვნელობა არა აქვს, ძვირფასო, მოციუნეო ყველაფერი იცის, ჩვენ ხომ ვენციაში ვცხოვრობთ!

მამაო-ინკვიზიტორი. შვილო ჩემო, კიდევ რატო რამეს? ბარემ სულ განიწმინდე ცოდვებისაგან, არაფერი დავალო.

მოცნიერო. ვიცი, მამაო, ჩემმა მოძღვარმა დამარცხა, როგორ უნდა მოვიკცე. უშიროლესად ვიხივთ მასტითო, რომ ის სახლი ერტყობის აქამდე არ დაეახინე... ჩემი სლდეობი მამა დამემოწმება: ის კაცი თავიდანვე არ მოწმუნდა.

მოროსინი. მიუხედავად ამისა, მეგობრობდით მასთან, საქმაოდ დღლხანსაც.

მოცნიერო. მართლს ბრძანებთ. ჩემს სახლიმ ცხოვრობდა... ნდობით კი არ ვენდობოდი! რაქნის თუ შემოკლუვი, მხოლოდ იმისთვის, რომ რაღაც მესწავლა მისგან. დამარცხა, მეცნიერობის ახალ აღმოჩენებს გადაცნობო, თან იმასაც გასწავლო, რომელი დანიასხვორაო... უნდა მოვახსენო, ჩემი ტყინი — საცერვიეთაო, შვი არაფერი ჩერდება და ამის გამო დამცინიან ხოლმე... (განმუღდება, ისევ მოძღვარს შეხედავს).

მოროსინი. ვანაგრძეთ.

მოცნიერო. მომბატულა არაფერი არ უსწავლებია! სულ ტყუილ-ტყუილად გადაყარე იმდენი ფული... წელიწადნახევარი ვინახავდი, ვამყვდი, ვაქმედებო... ბოლოს, ხომ უნდა ამწინაწლესი ბრძინა ხარჯე? ჰოდა, მეც...

მოროსინი. თქვენც დაასმინეთ.

ნუნციუსი. მოკო, შვილო ჩემო... გამოდის, რომ ვენციაში შენ ჩამოვიყვანია?

მოცნიერო. დიას... მე მიყვრე, ჩამოდი-მეთუი, რა ვიციოვო, ასე თუ მოხდებოდა. ჩემმა მოძღვარმაც დამაწმვიდა, ამაში ცული არაფერიაო. აგერ, აქ არი და დამემოწმება... მეც ვიფიქრე, ჩამოვიდეთ, ეგებ საიდუმლო მეცნიერება მასწავლოს-მეთუი...

მოროსინი. რომელ საიდუმლო მეცნიერებაზე ლაპარაკობთ?

მოცნიერო. მმ... (შეიშუქუნება). მაგიაზე. ოლონდ შვიი მაგია არ გვეროთო, თეთრ მაგიაზე მოგახსენებო!... ისე, ჩემთვის მანტრებსაც, წარმოდგენა რომ მქონოდა... თუ გუნებათ, ბრუნოს ჰკითხეთ.

მოროსინი. შემოიყვანეთ ის ბერი. (შემოსვავით ბრუნო).

მამაო ბრუნო! მართლა უთხარი ამ კაცს, რომ მაგის საკითხებ-ნო ერკვევი?

ბრუნო. უთხარიო... მაგრამ მაშინ, ალბათ, ხუმრობის გუბნაზე ვიყუი.

მოროსინი. ეგ რას ნიშნავს?

ბრუნო. კეთილშობილო სინორებო, მაგია — სერიოზული საქმეა. ვანსაუფრებოთ შვიი მაგია. (ირჯვარს გადაიწყო). სერიოზულად ნუ მიიღებთ იმ ჩემს განცხადებასაც, თითქმის მე მაგიაში ვერკვევდი. მართალია, რიცხვების კანალიზტრამო დენდა ვერკვევდი, მაგრამ ამ კაცთან რიცხვებზე არ მილაპარაკო, მანაც ვერკვების ვაგებოდა.

მოცნიერო. ალბიმიაც ვასწავლიო, დამპირდა!

ნუნციუსი. ოპო!

მოროსინი. მამ, ალბიმიაც ვცოდნია?

პატრიარქი. ახლა ვასკავებო, რატომ დაინტერესდა პაპი ამ ბერით.

ბრუნო. პატრიცეფული სინორებო...

მამაო-ინკვიზიტორი. ნამდვილად უთხარი, ალბიმიას ვასწავლიო? ჰო თუ არა?

ბრუნო. (ვახუზებით ამოიხორცებს). პატრიცეფული სინორებო, მოიხსენეთ და ვაგეთ: საყუთრი სიცოცხლის მეტე არაფერი ვამაინდა. დიდი სურვილი მაქვს ვითქორო, წიგნები ვერო. მაგრამ ამისთვის, სულ ციტა, მჭირდება სასმელ-საქმელი, ზენა და ტანსაცმელი... რა ჩემს ბრალია, თუ ზოგჯერ იძილებული ხდებოდი ამდგვარ საქმიანობასაც მოვიციდი ხელი, რადგან ქემ-მარტო მეცნიერებისთვის... (ხელს ჩაიქნევს). ღმერთმანი, იმ-ს შენდებ, რაც პადუსის უნივერსიტეტში ერთო გაკეთობებო მომდებ, ბატონ მოციუნეოს ნდობით ერთო წუთითაც არ მისარგებოდა.

ნუნციუსი. სიტყვას ბანჯე უო აჯღებ! მთელი ალბიმიის ხარ?

ბრუნო. (იშეკავს). ჩემს საუცილობა — შეიცი მაშარაო.

მოროსინი. მე უფროდ, საკითხი ნათელია. ეს კაცი უნდა განათავისუფლო.

მოცნიერო. რას შერებოთ, უწუებთ? როგორ შემიძლება?

მამაო-ინკვიზიტორი. დამწვადი, შვილო, ეგ არავის უფიქრია.

მოცნიერო. კარვად გვიჩიოთ თვალე, კედელში არ გადგრეს! მაგ კაღიქარს ყველაფერი შეუძლია!

მოროსინი. (დამცინავდა). თქვენც ხომ არ გასწავლით ეგ ხელობა? მიბარსდით, მოციუნეო.

მოციუნეო ფეხზე ძლივს დგას. მამაო-ინკვიზიტორი ხელს შეუშუქვებს, მოძღვარი ვართ ვაყვანა.

ნუნციუსი. მე მგონი, იმის შემდეგ, რაც მოვისმინეთ, ვენციელ სინორებმაც დამეთანხმებნან, რომ ეს რაოდელი და გუბებარი საქმე გამომიგისთვის რომში უნდა გადავიტანო.

მამაო-ინკვიზიტორი. დიას! დიას! დიას! კიდევ ერთხელ დადასტურდა, რომ ჯობტო ბრუნო სახში ერტყობისა. დარწმუნებულად ვერ აჯარ გეპარებათ.

მოროსინი. სისულელდია არავითარი ერტყობის ეგ არ არი მანიც, რა დადასტურდა დღეს?

ნუნციუსი. თქვენს მოწაულებას, ეტყობა, ბატონ მოციუნეოს ჩვენებისთვის არ მოუსმენია?

მოროსინი. მოციუნეო მოწმე კი არა, დამსმენია! მთელი მისი „ჩვენება“ სხვების შეითხოხილია.

ნუნციუსი. იმან მოწმეებიც დაასახელო.

მოროსინი. წიგნის ვაჭარი ჯობტო თქვენ თუ ვახსოვო, მაგ ჯობტომ ერთხელ უკვე ვაგიფიცეთი საქმეებზე: ბრუნოს ჩემთვის ისეთი არაფერი უთქვამსო, რისთვისაც...

ნუნციუსი. ტყუილს ეწინაა და ტყუილს მიტყობ, რომ ბრუნოს ერტყობისა თუ დამტკიცდა, მასაც მოსთხოვენ პასხს, რადგან ცილად და თავის ღრეო არ დასმინა.

მოროსინი. (ძრისხნელ). ანდრო მოროსინოზე რაღას იტყვის? იქნებ იმასაც ეწინაა?

ნუნციუსი. მოითხოვეთ, მოითხოვეთ... სინორ მოროსინი, ბატონ ანდრო მოროსინი თქვენი მოწმეებაც თუ...

მოროსინი. ზიდაშვილო ვახლავთ.

ნუნციუსი. ო, ეგ სხვა საქმეო.

მ. რ. ო. ს. ი. (სწრაფად ადგება). კმარა მოგრძობა.
 პატრიარქი ერთი წუთით, სინიორ ტამარა... საშუალება უნდა
 მიეცეთ ბრუნოს, დანარჩენი სიტყვებზე ვიკანახსობ. მაგის სა-
 კითხი გაჯარკეით. ახლა მთავარი ბრალდება დავგრა, ან უფ-
 რი სწორად — ბრალდებათა რიგი, რომლებზეც მას პასუხი
 არ გაუცია. სამართლიანობა მოითხოვს, რომ მიეცეთ ამის სა-
 შუალება.

მ. რ. ო. ს. ი. კარგ, განაგრძობ.
 პატრიარქი. მამა ბრუნო შენ აცხადებ, რომ არსებობს მრავ-
 ელი საშუარო იმ სამყაროზე, ცხადია, ადამიანებზე ცხოვ-
 რობენ. მაგრამ ისინი ხომ ადამიანს და ვეცს შოამომავალი ვერ
 აქნებია? მე მაინტერესებს, როგორ დეას იქ პიკველურებით
 ცოდვის საკითხი?

ბ. რ. უ. მ. მე ვაღიარებ, რომ ჩემი მოძღვრება მრავალი საშუაროს
 შესახებ ერთგვარად გამოიცხადეს, ანუ ნაწილობრივ უარყოფს
 რელიგიურ დაფუძნებულ ქვეშაობებს... მაგრამ, პატრიარქის
 სინიორისი, ჩემი კვლევა-ძიება პოვლდის მეცნიერულ
 არას ეყარებოდა და მისი მიზნისა არა რელიგიის უარყოფა,
 აზრად ფილოსოფიური ქვეშაობების წარმოება.

ნ. უ. ც. ი. (დაბოძლილი). მამ, გამოდის, რომ ორი ქვეშაობი-
 ტება არსებობს?

ბ. რ. უ. ის, რასაც მე მეცნიერულად ვამტკიცებ, რელიგიურ
 ქვეშაობების არ ეწინააღმდეგება... თუმცა, ისიც უნდა ითქვას:
 რელიგიის თვალსაზრისით ფილოსოფიურ ქვეშაობებზე
 მსჯელობა შეუძლებელია. ამიტომ მე და თქვენ ერთმანეთს ვე-
 რასოდეს ვაგუგებო.

მორისონი ხმაშალა იცინის.
 ნ. უ. ც. ი. რა გაიძვრა ხარ!. (მრისხანელი). მამ, მოთხარ...
 მამა-ინკვიზიტორი. ნება მომიცინ, ჭირდარი ბრუნო,
 თულოგებზე რა აზრისა ხარ? შენ ალბათ უარყოფად მიგანია
 მათი სწავლება?

ბ. რ. უ. მ. მე უკვე მოვახსენებ — თულოგის საკითხებში ვერ
 ვერკვეო... სიყრმიანვე ფილოსოფიით ვიყავი გატაცებული.

მამა-ინკვიზიტორი. მამ, რატომ ცუდად ეცხადება, რო-
 ვა აცხადებ: წმიდა მოციქულები ხალხს შეგნებულ ქადა-
 გებით მოქმედებდნენ, ახლანდელი ეკლესია კი მოძალადეების
 ხელშია?

ბ. რ. უ. მე ვა არ მოთქვამს. მე ვთქვი, რომ მოციქულების პი-
 რადმა მავალითა თავის დროზე უფრო მეტის გაკეთება შეე-
 ჳო, ვიდრე ძალადობამ, რომელსაც დღეს მიმართავენ ხოლმე...
 ნებაყოფლობის პირობით უფრო სამართლიანად მიმართა.

მამა-ინკვიზიტორი. ეს შენი სიტყვებია: არც ერთი რე-
 ლიგია არ შეიძლება იყოს სამართლიანია?

ბ. რ. უ. მამ საკითხს, მე...
 მამა-ინკვიზიტორი. რას ფიქრობ უკანონო ქორწინებისა
 და ავტორიტი სურვილის დამუყოფილების შესახებ?

ბ. რ. უ. ადრე მერანა, რომ ადამიანის სხეული ყველაზე ნაკლებ-
 დანაშაულებს, როცა ადამიანი ცოცხს სხადის, ახლა მიე-
 ხედო, რომ ვიდებოდი. თავპირანი ვიყავი, ამიტომაც...

მ. რ. ო. ს. ი. მადლობას ვიხდით, მამა ბრუნო.

მამა-ინკვიზიტორი. მოიცავ, ჭერ არ დამიშთავრებო...
 ჭირდარი ბრუნო შენ ხომ ცხოვრების ნახევარზე მეტი ცუ-
 ხივითი ვატარებ, ამიტომ ჩვენ იძულებულნი ვართ, წმიდა ეკ-
 ლესიის მიერ შენ წინააღმდეგ წამოყენებული ყველა ბრალ-
 დებს გულგანმით გამოვიძიოთ... დღეს მე კიდევ ერთხელ დავ-
 რწმუნდი, რომ ჩვენს ცდას უარყოფილ არ ჩაუვლია: საბო-
 ჳოლო გამში, ყველაფერი, რაც ეკლესიის ზღვრისუღებამ შე-
 გვაჯობდა შენს შესახებ, შენ უკვე აღიარე...
 (ბრუნოს შემასუხება უნდა, მაგრამ მამა-ინკვიზიტორი
 ხელის აწევით ვაჩერებს).

გაფრთხილება: თუ არ მოიშლია ჭკობობს, კანონის ძალით
 გაიძულებთ, აღიარო შენი დანაშაული!

ბ. რ. უ. მე მესმის... კარგად მესმის...
 მამა-ინკვიზიტორი. მერე, რას ფიქრობ?

ბ. რ. უ. ღმერთი მპატიებს.
 მამა-ინკვიზიტორი. არ დავაყრწყვებს, ჩვენ გაგაფრთხი-
 ლეთ.

მ. რ. ო. ს. ი. (დგება, მას სხებზე აყვებთან). სხდომას დასტუ-
 ლად ვაცხადებ.

პატრიარქი. კი. მართლაც, დროა... ბატონო ნუნციუსო, შენ
 სად მიმართებ? ვნებავი, ერთად ვივახშმოთ? ჩემი მზარე-
 ულ დღეს განსაკუთრებულ კერძს დამირადა და მე მგონი,
 თქვენი რომელი კუბი მკაოფელი იქნება!

მ. რ. ო. ს. ი. იო, მანდ ვინ ხართ!
 დარბაზში, აღებარდებით ხელში, დღეების სახალის მკვე-
 რული შემობინარ.

წმიდა მამები გააცლოთ!
 მკველდის თახსლებით მღვდლები გადინ. მორისონიც გა-
 საყვალესიც გაემართება, ჩაუტერებელი შეჩერდება
 ბრუნოს წინ!

მამა შე, მამა ბრუნო... ხომ არ უჩივი რამეს? იქნებ სახოფა-
 რი გაქვს?

ბ. რ. უ. ამს წინათ მოვახსენებ, ბატონო, მოხასხამი დავარგე-
 რეთი. დაბატონების წინ, ერთ მაწანაღებს. მაგარნიის
 ვახოვე და ის ქალი მერე თვალთ აღარ მინახავს... მოხასხამი
 რომ დამაბრუნებინა, კარგი იქნებოდა. საყანო ძალიან ცოცა
 და ლამთ ვიყრებო...

მ. რ. ო. ს. ი. მე ვებტუვა, დაგებრუნო... დღეს ვამაფრთხილებს, პა-
 პას-ახალი წარმომადგენელი ჩამოდისო. თუმცა კამპის ვითა-
 რების ეს მანც ვერ შეუკლბის... შენს გასაყოფად ვამბობ და
 დამანახებრე: ვნებია ვალდებულია რომის იმპერიტორებს
 მხოლოდ დანაშაუვნი გადსაცეს. ექვმტანოლებზე ეს კანონი
 არ ვრცელდება... მიხვდი, რას გუებნებ?

ბ. რ. უ. გვალბობ, კეთილშობილო სინიორი თქვენს ხიყეთ
 არახოვდს დავიყრწყვებ. (ხელზე კოცნას აღუბრძობ).

მ. რ. ო. ს. ი. არ გინდა. (ბაუზა). წუდან აღქიმიანვე ვლამარკობ-
 ნი. მართლა აღქიმივის ხარ, თუ თავს იკატუნებ? ჩემთან
 შეიძლება გულგანდლო იყო.

ბ. რ. უ. არა, ბატონო, აღქიმიისა არაფერი გამეგება. დედას
 გვიყვები!

მ. რ. ო. ს. ი. მამა-ინკვიზიტორი. მაგის ცოდნა ახლა არ გაწყნდება.
 ბ. რ. უ. მ. მე შემიძლია ვცადო.

მორისონი ვაგვირველო მაინცდებდა, მერე უცებ მიხვდებ-
 ბა, რომ ეს ახალი ექვმბობაა, ვაღიარებრებ და ვადის. სცე-
 ნის სიბნელე მოიკაცეს. დეკორაია სწრაფად იცვლება. ჩვენ
 წინ ახლა ბრუნოს საყანია. შემოდის ბელარმინი. იგი შავ
 სასახამშია გაბვეული. სახეს კაბოურონი უფარავს.

ბ. რ. უ. რა გნებავთ, წმიდა მამაო?... თუ შეიძლება, მალე მეთ-
 ხეო, თორემ შემიძნება...

ბელარმინი. (ხმაშალა). ბრუნო...
 ბ. რ. უ. მე ვანთავისუფლებას მოვიხოვნი ეკლესიისთვის არაფე-
 რი დამიშთავრებო, ციხეში რატომ უნდა ვიქნე?

ბელარმინი. ბრუნო! მამა ბრუნო!
 ბ. რ. უ. (დააქვრდული). ვინა ხარ? ღმერთო დიდებულუო... მე-
 ლარმინი ჩემი სურვისს მიგნობარი

(ვალდებულად ერთმანეთს. ბელარმინი თავის ვანთავისუფ-
 ლეხას ცილოებს, მაგრამ ბრუნო არ უშვებს).
 აქ საიდან განჩნო? როგორ შემოვიყვებს?

ბელარმინი. მამა ბრუნო! მე მოვედი, რომ შენი სული და-
 ლუპვას ვადავრებინო.

ბ. რ. უ. კარგი ახლა, შენც ჭკუის დარჩებვას ნუ დამიწყებ. მო-
 ლე, ღვინო დაჯლოთო! წითელი კანები გეუკარება?!

ბელარმინი. ღვინოს აქ რა უნდა?
 ბ. რ. უ. გუშავიც ადამიანია, მე კი ამ დალოცვილის მარაგი არა-
 სოდეს გამომლევა! (საწლოს ქვეშიდან პატარა ღოქს ვამო-
 აჭტრებს, ბელარმინის გაუწყვდის).

ბელარმინი. წითელი თუა, არ დამეღება.
 ბ. რ. უ. მო, მართლა, შენი კუჭის ანაზი დამაყიწყდა. აქამდე
 კერ მორჩინე?

ბ. რ. უ. ბ. რ. ო. ს. ი. ყველა საკუთარ ჭვარს ეწიდება, მამა ბრუნო.
 ბ. რ. უ. (ღოქს ასწებს). კეთილ იყოს შენი ფეხი, ჭლოო ბე-
 ლარმინი (ყურადღებით შეათვალერებს). როგორ მოხებრებ
 მანც აქ შემოხვდა?

ბელარმინი. შენი ღედინსა არ იესს... გუშაგიც ადამიანია
ბრუნო. ვახანებია... (სვამს). მიხარია შენი ნახვა, ასე მგონია,
ჩემი ახალგაზრდობა დამიბრუნდა გასვლას? რაც წლის წინა,
ჩემი, ჩემი, ხაზს თუ დავტყობ... ჩემზე და შენზე უფრო
წესიერი მდგელი არ მოიძებნებოდა!

ბელარმინი. რაც მართალია, მართალია.
ბრუნო. (იციხის). გასვლას, რა სხე გონდა, როცა ერთხელ
კახებთან ვერაფერი ვერ შეგაფრინი! წარმოიმადგენია, როგორ
გძულდი იმ წუთში!

ბელარმინი. შენ კი არა, ცოდავ მძულდა... თვითონ ცოდავა
საძულელიდა და არა ის, ვინც სცოდნის.
ბრუნო. შენში სწორად მაგას ვაჯახებდი: ლეგიის სიმტკიცესა
და აზრის დისკოლიანს.

ბელარმინი. მე კი შენი გონებრივი გამკრახობა და გენიერ-
ული ტემპერამენტი მომწონდა. ცხადია, მეხსიერებაც. უკვლა
სასულიერი პარის სახელი გასხვავდა. სოკრატეს და პლატონის
დაღოვარება სულ შებირად იყოღ.

ბრუნო. სოკრატე... ის მოზოცი მაგისტრი თუ გახსოვს, ჭულიო,
სავაო საკითხების გადასაწყვეტად რომ დადიოდი ხოლმე?
ჩნა ტანის კაცი იყო, მახინჯი, თან საშინლად ყარდა, მაგრამ
ეგეთი მცოდნე, მერცა არ შემეგდრია!

ბელარმინი. ჭირვეული იყო, ჭიუტი, იმიოკად ვერ გაიყვია
კაიორიან... საკვირველია, ყველაფერი რომ გახსოვს.
ბრუნო. ეგ ადგალი... აი, მოციქოლო, მაგალითად, ვერაფერს ვერ
იხსობრებდი, მისი ტვინი სიტყვათათა, იდოლია, ერთი სიტ-
ყვითი თან ნაწუგარეცხილიც ჩემგან რომ ვერაფერი ისწავლა,
გაბრუნდა და ინკვირაციასთან დამახინჯა... საინტერესოა, რას
იფიქრობდა, როცა ვენეციასი მებატოვებოდა? შეიც, სულელი-
ვით, დავუჭრე და ჩამოვიდეი იმას კი გამოვიდა!

ბელარმინი. ნუთუ მართლა მარტო იმისთვის დაბრუნდი, რომ
ვილაკო მოციქოვს მასწავლებელი გახდებოდა?

ბრუნო. მომიყვარა და...
ბელარმინი. მხოლოდ მაგის გამო?

ბრუნო. მე, ძმავო ჭულიო, ორმოცდაორის ვარ... იქნებ ორმოც-
დათხისაც მომიხატავა ქვეყნად ზეტილი. სადმე მიმდა დავ-
ბინადე და მომიყვანი!

ბელარმინი. რაღა მაინცდამაინც ვენეციასი მოდიოდი? განა
არ იცოდი, რომ შენ, ყოფილ მღვდელს, ამჟამად კი ჩვეულებრივ
რეი უხალგაობს, აქ ციხე არ ავტვლიოდა?

ბრუნო. რა ვიცი, ძმავო... სად არ ვყოფილვარ, ჩამდინი ქვეყანა
შემოვიარე და უკვლავან — დიდებულთა იჯახებსა და უნივერსიტეტებში —
უდიდესი პატივისცემით მიღედნენ. მარტო აქ, ჩემს საყუარს სახლში,
ჩემს საშობლოში კაციშვილმა არ იცის, ვინ არის ჭორდანი ბრუნო!

ბელარმინი. ერთი მაინც ხომ გამოვიჩინდი?

ბრუნო. პარიზშიც ვყოფილვარ, ლონდონშიც, ოქსფორდსა და
ვიტენბერგში პროფესორებთან დისკუსიებში მიმიდა მონაწილეობა!
პრადამი და ფრანკფურტში წიგნები დამიწერია... მაგრამ არსად,
გენისი ჭულიო, არსად დედამწარზე არ არის ისეთი ლურჯე
გამა, როგორ ვენეციასი ნაიალოზ ხომ დაპირებულა ზედ-
მეტა... არსებობს უკვლავან შეიძლება. უცხოვრობდა შეიძლება
გამა, ავად, ქალებში იარ... არსაფრენება და მასწავლებლობა იქ
უფრო სავალიყავა, რადგან მეტია თავისუფლება... მაგრამ ცხოვრება
მართაკ აქ, საშობლოში შეიძლება!

ბელარმინი. შენი მსჯელობა მაოცებს, ძმავო ბრუნო. ყოველ-
თვის სადავ არსაფრენები, ახლა კი, რაღაც სულელიერი გრძნობის
გულსითვის...

ბრუნო. ექ, ბელარმინი, ღმერთმა დაგიფაროს ამ სულელიერა
გრძნობისაგან...

ბელარმინი. იხე, სულ არ შეცვილხარ.

ბრუნო. მართლმ? შენ მაინც უნდა გამოვიკ, ჭულიო. ჩვენ ხომ
სიყმის მეგობრები ვართ, შენთან რა მაქვს დასაძალი?

ბელარმინი. ვიცოდი გულს გამახსნილი... შენი სული სა-
ფრულობა, ძმავო ბრუნო! იცე, რა მიმიც ცოდნის გადასაწუ-
ლებენ? შენ თურმე გითქვამს: ქრისტე-ღმერთი თაღლითიაო,
წიგნად მარტო სიყმის გმთქვამს და ვერაფრებია: მამაკაცის დაუ-
ხმარებლად ბავშვს როგორ გააჩენდაო...

ბრუნო. ექ, ბევრი სისულელი წამობირობა ჩემს ცხოვრებაში
მიხურია კიდევ, მაგრამ ახა, დაფორდი, ჭულიო, როგორ
გგონია, მეცნიერი კაცი, ქალწული ღვთისმობლის ოსტო-
ბითი დავინტერესებოდა? მე სამყაროს ავტვლებს ვსწავ-
ლობ... საწმუნოების საკითხებში კი, ალბათ, მართლა ვცდ-
ები. ამბობ, დავთვობ დროს, ყველაფერს, რაც ჭყლის შეე-
ხება, გულწრფელად ვაიარებ... ოღონდ თავი ვაძანებონს.
რაც შეეხება მეცნიერებს, იქ ჩვენ ვერ შევთანხმდებითი. გეს-
მის, რას ვამბობ?

ბელარმინი. მეხმის, ძმავო ბრუნო, რასაკვირველია, მეხმის.

ბრუნო. შენ მაინც უნდა გამოვიკ, რადგან მე და შენ ერთი ხის
ორი ტიპი ვართ. მართალია, სხვადასხვა მიმართებებითა
ვინაზღვი, მაგრამ რას იზამ... შენ ვერც კარგულს მზე გავიღვ-
დავ, მე — თავისუფლების შოკის მივავლავდი... დამიჭრე,
ძმავო ჭულიო, როგორ ჩემს სულიერ მამას, ისე გუბუნები:
უცხოვრობი რიტეიროზობის აქრძალული ხილის საშობლოდ კი
არ გავცუტავდი. საშობლოდ იმიოკად ვადავებუეე, რომ
თავისუფალი არსაფრენების საშობლება მქონიდა. მუდმივი შიშის
გრძნობისგან ვაწვთავსუფლებულიყავი...

ბელარმინი. საწმუნოებისსადა მიმართებლობა ქუმპარიტი
თავისუფლები... მედიერი თუ ყოფილხარ ჩრდისმე?

ბრუნო. ბედნიერების მხოლოდ წუთები ვამჩნევდი. ერთხელ
მამინ, როცა მიხვდი, რომ სამყარო მხოლოდ უსასრულო შეი-
ძლებია იესს, როგორად კი, — როცა დავაწმუნდი, რომ ვარ-
სყვალვებია — უზარმაზარი ციხერი მნათობელი... რაც შეეხება
თავისუფლებას (ბელ ჩაიქნეს)... არც უცხო ქვეყნებში მარე-
ტიბდენ დიდხანს. პროტესტანიტი პროფესორები ისეთივე კრე-
ტიბები არიან, როგორც ჩვენი რომაელი მეცნიერები იცი, ლუ-
თერს რა უთქვამს კომერციის შესახებ?

ბელარმინი. კოკერებს არც მე ვინაზნებია... რაც შეეხება
შენს მოსაზრებას ერთკვლიანი თავისუფლების შესახებ, იგი
საყურადღებოა.

ბრუნო. ერთკვლისების რწმენაც ხომ რწმენაა? სიმართლე თუ
ვინდა იცოდე, მე აქ სამყაროს შესწავლის ინტერესმა ჩამოი-
ყვანა. მოციქოლო არაფერი შუბია. ვიფიქრე, დავბრუნდები
ცილიაში, დავწერ კიდევ ერთ წიგნს. ელესიის საშობლო ახა-
ლი პაპია. მივალ აუფენი-მეოქი ყველაფერს, ვიხივ, იქნებ
საშობლოდ დარჩენის ნებად დამრისხოს... ააწუე ამბობენ, გო-
ნებაგახსნილი კაციაო. შესაძლოა უკვე თვითონაც მიხვდა... მე
ფიქრობ, ჭულიო, შემთხვევითი არ უნდა იესს ჩემი დაპირებ-
ობა. ინკვირაცია, ეტყობა, სულს დაფრთხ. ახალი ელესია იბა-
რდება ქრტიული არ კი გაიპარბოდა: მისი განაწლების დრო
დაღვატურალი ამისათვის იქ მხოლოდ ერთი გზა არსებობს: ალა-
მიანის აზრი უნდა განთავისუფლებს იმზე უფრო მეტად,
ვიდრე ის ოქსფორდი, გენუალი ან ვიტენბერგშიან ცე საქმე
რომბა უნდა ითავოს. ნაწილი რეფორმაც მამინ იქნება, —
ისეთი, პროტესტანტული რეფორმების ხანას რომ არც დასისზ-
რებია!

ბელარმინი. სპარალი ბრუნო... შენ აქ მართლა სრული თავ-
ისუფლები მყოფიყვები...

ბრუნო. (აფეთქება). შენ კი რას მიღწიე შენი ერთფულებითი?
კარგა ხანია თვალურს ვადგენებ...

ბელარმინი. მადლობელი ვარ, ძმავო ბრუნო, ასეთი მადლობ-
ლობისათვის... ოროდელ შეიკოხვა ვიფიქრე: მაგ შენს უმჯე-
ლებებს ხალხში თუ ავრცელებდი? თანამაზარეებს თუ იცბებ?
რაიმე კავშირი ან ორგანიზაცია ხომ არ შეგიქმნია?... გარ-
ჩეც, სიმართლე თქვა, რადგან ჩვენ მაინც ვავრცელებ.

ბრუნო. როგორ მიხვდავს... იქ ხარ შენ?

ბელარმინი. (მრისხანედ). მისი უწმინდობის რიობს პაპის კარ-
ღინალი და რიობს კანცელიარის გენერალური მდივანისი!

ბრუნო. კარგი ერთი...

ბელარმინი ცხოვრობის ვადიპრობს. თავზე კარდინალის წითე-
ლი ქუდი ახურავს. ბრუნო ქვეშეშეშე უყურებს, სახეზე არ
შეიცვლიდა, მხოლოდ გამხუბდა.

ბელარმინი. ამჟამად კი პაპის დღეხანია ვარ. შენს საქმესთან
დავკავშირებ ჩამოვდი.

ბრუნო. (წმუთავრდება). ნაძირად, წახვალ ახლა და ინკვირითი-
რებთან დამახმენ! ყველაფერს მოუყვები, რაც გამოგატყუი!

ბელარმინი. (შევიდა). დასმინა რად მინდა. მე თვითონ ვარ წმიდა ინიკიზიის კოლეგიის წევრიც და მდივანაც.
 ბ რ უ ნ. (გონს მოიღოს, ფეხებში ჩაუჭრებდა). მაპატიე, მონსინიორი გვედრებოთ, მაპატიოთ თვითონ არ ვიცი, რა გათხარით. ეს წერილი ჩემი სიერის მგებარის ველაპარაკებოდა, ან-და კი უნებარეს მსაჯულის წინაშე ვდგავარ... ამან დამახინა, გათხოვ, მაპატიო.

ბელარმინი. მეც ვიპოვ, ძმაო ბრუნო, ადეცი და როგორც ყოფილ ამხანაგს, ახლა კი დროებით შენს სულიერ მამას. დაწერილობით მიახვე უკველივც, რაც იცო... მე ისევ ის ვარ, შენი სიერის მგებობარი, წოდება შენეცვალა მხოლოდ. ჩემთვის ახლა შენი ცოდვილ სულის გადარჩენა მოაჯარი. ჩემი განზრახვის სიწინებდეს თუნდაც ის მოწმობას, რომ ყველა საქმე გადავადე და შენს დასახმარებლად ვენეციაში გამოვსუტერ... სხვათა შორის, ესე იცოდვ: ვანგებინა და რომის პაპის სურვილის საწინააღმდეგოდ, შენი დეკოთხვის დროს დაუშვებლდ ლმობიერებას ვიჩენ.

ბ რ უ ნ. (შევიდა ხმით). რა გინდათ ჩემგან, მონსინიორი?
 ბელარმინი. რომში უნდა წაშოყვე, ჭორდანიო შენი ნაშვილიც ცხოვრებას იქ არი.

ბ რ უ ნ. ჩემი ცხოვრება აქ, ვენეციაშია, რომში სცვდილია.
 ბელარმინი. არაფერიც, ვენეციაში დაიღუბე, რადან შენ ლმობიერად მოგაქურობანი.

ბ რ უ ნ. არ მესმის.
 ბელარმინი. ახლავე გაგხსნი, ოღონდ ბოლომდე მომისმინე... (იღვიტურება). ჭორდანიო ბრუნო აღიარებ თუ არა იმ საწინააღმდეგოების დოკუმენტებს, რომელსაც, შენივე თქმით, თვითონადად დაუბრუნე?

ბ რ უ ნ. (იძულებით). დაბ.
 ბელარმინი. ქრისტიანული სარწმუნოების თვალსაზრისით, რა უფრო მნიშვნელოვანია — სული თუ სიერის?

ბ რ უ ნ. სული.
 ბელარმინი. ვიჟავი, ვაქოტლი და არ ისურვე შენი მავნე შეხედულებების უარყოფა. როგორ გგონია, შეძლებ სულის გადარჩენას?

ბ რ უ ნ. ვერ შევძლებ.
 ბელარმინი. მაშ, არ სჯობია კოცნად დაგვეტ, რომ ერთი მხარეც, მავნე შეხედულებებისგან გავანთავისუფლო, ხოლო მეორეც, აქ — შენი სული წაწმენდისგან იხსნათ?

ბ რ უ ნ. ისედაც შეშინალი უარყო ჩემი შეხედულებები, თქვენი მხოლოდ დამნიშნელობით, რომ სარწმუნოებაზე ჩემი ზარი ეტეტილია.

ბელარმინი. შენ კი თვითონ შეგეძლია დაამტკიცო, რომ შენი მონანიება და ეტეტილ შეხედულებებზე უარის თქმა — გულწრფელია? ვაი თუ, კოცნის შიში გალაპარაკებს და გულის სიღრმეში ისევ საშიში ეტეტილია ხარ?

ბ რ უ ნ. დღეს.
 ცდევითა ნაშვილი მონანიება მხოლოდ კოცნაზეა. მარტო უფროსი ტიპილი შეუძლია სიამარვედ აოქციენის აღმართის წაშეშლი ვერც ღმერთის მოატყუებს, ვერც საკუთარ თავს.

ბ რ უ ნ. რა საშინელებაა...
 ბელარმინი. ამიტომაც გუენებთ: უყოფისა რომში დაწვან და ცოდვებისგან განწმენდო, ვიდრე ვენეციაში დარჩე ცოცხალი და ცოცხალი (მოულოდნელად ფეხებში ჩაუჭრებდა ბრუნოს). ჭორდანიო ქრისტეს სახელს გაფიცებ: დაირჩე ჩემს გვერდთან და ერთად ვილოცოთ შენი გადარჩენისათვის!

ბ რ უ ნ. მონსინიორი! ქულიო! როგორ გვედრებეთა... (მის წამოყენებას ცდილობს).

ბელარმინი. დაფიქრად, ჭორდანიო!
 ბ რ უ ნ. ვფიქრობ, მონსინიორი, სულ ვფიქრობ... მაგრამ რა ექნა, რატომღაც არ მსიამოვნებს, რომ უნდა დამწვათ.

ბელარმინი. დამშვიდდი, კოცნო, შესაძლია, არც დაგვიპირდეს. ეხ აუცილებელი არ არი.

ბ რ უ ნ. (ფეხით ამოსულიწავს). მე კი მგონია, სერიოზულად დალაპარაკებდი. (პაუზის შემდეგ). მე მესმის, თქვენ ჩემზე გაბნაზებული უნდა იყოთ, ამის სახაბი მოგვიტოვო... მაგრამ ერთ რამეს გიპოვო, ქულიო: ეტვი არ შეიტანოთ ჩემს გულწრფელ გიმობაში თქვენს მიმართ.

ბელარმინი. მაღლობელი ვარ, ბრუნო. მაღლობელიც დარწმუნებული ვიქნარე ახლა, დარწმუნებული ვარ, შენ თვითონ სისხლზე ვენეციელ დოქს ჩემთან ერთად რომში გამოვიყვან.

ბ რ უ ნ. მონსინიორი... მაინც, რა უნდათ ჩემგან?
 ბელარმინი. ქვეყანა ერეტოკოუსები ვაიბო, ეკლესიის სავანეში შენი დაბრუნება სტეპისთვის მავალიო იქნება.

ბ რ უ ნ. ინგლისში — ჰენრიში, გერმანიაში — ლუთერი, კალვინზე დარწმუნებული ვაიბო... რამდენა ქვეყანა, რამდენა ხალხი დალაწია თავი ეკლესიის გავლენას! რაღა ჩემზე მოვიდითაწმენდი და მავებს ეკლესიის ძლიერების დატყვევებას!

ბელარმინი. ლუთერი და მისი მიმდევრები, მართალია, ამგანად უფოდ ზიანს გვაქენებენ, მაგრამ მოპალის თვალსაზრისით, შენ ლუთერ საშიში ხარ ჩვენთვის. შენი ერეტოკოუსა ძირის უფობრის არა მარტო რომის ეკლესიას, იგი საერთოდ უარყოფს სარწმუნოებას!

ბ რ უ ნ. მაგრამ, მონსინიორი...

ბელარმინი. (გააჩერებს). შენ რომ თვქი, მაღე ინიკიატია მთლიანად ჩემი ეკლესიის სარწმუნოებისთვის, მართალი ხარ. მაგრამ ეს ისე არ მოხდება, შენ რომ გგონია... ევროპის ხალხები და სახელმწიფოები უკვე დარწმუნდნენ, რომ კალვისის და ლუთერის მოძღვრებას მათთვის სიყუთე არ მოუტახბია.

ბ რ უ ნ. მაგაში მეც გეთანხმებით.

ბელარმინი. რომის ეკლესიის დღეი გამოცდილება მაინც აქვს — ათასსუთასი წელია ბატონობს ადამიანთა სულზე. ფიქტობ, სწორად ახლა უნდა დაუბრუნოთ კაცობრივთა ტემპირატ სარწმუნოების ამისთვისაა მოწოდებულნი, ღვთის მიერ შექმნილი, მათი იგნაცი ლოლოდას წმიდა ორდენის დღეი და კარგად ვაწარმოებენ არმათაც, რომელმაც კონტრეტივით უნდა უპასუხოს წინეული ერეტოკოუსების მავნე გავრცელებას... ამ ღვთის მოწოდებულ საქმეში, ამ სასტიკ და დაუნდობლ ბრძოლაში, ერთი პატარა ტაქტიკური დავალება შენც უნდა შეასრულო, ძმაო ბრუნო. დავალება მცირეა, მაგრამ მნიშვნელოვანი.

ბ რ უ ნ. მესმის, მონსინიორი: სასუთარი მკვალითი თუ უნდა დავანახო ეკლესიას, რომ რამდენად ძლიერია ეკლესია და საშიშია მისი გულსწყრომა.

ბელარმინი. ეს შენთვისაც ხელსაყრელია. მაგრამ ახლა მე სხვაზე ვლაპარაკობ... ძმაო ბრუნო ეკლესიას, ამჟამად, კოცნისად დამწვარ ერეტოკოუსებზე მეტად მონანიებული ერეტოკოუსებ სჭირდება, რომლებმაც თავისი მონანიებით ხალხის თუ არა, ქვეყნის ხელისუფალთა უფრადლება მაინც მიიყუტეს.

ბ რ უ ნ. მერე ვაგვადგებთ ამ რომისთვის? იქნებ ზედმეტად აფასებთ ჩემს შესაძლებლობებს?

ბელარმინი. არაფერიც. ევროპის ქვეყნებში შენ კარგად გიცნობენ მეცნებრებიც და არისტოკრატის წარმომადგენლებიც. წარმოგადგენს, რა მოხდება, როცა ასეთი მარტოვნებ, იძულებითი კი არა, თავისი საკუთარი ნებით რომში ჩავა და ვატყანის ახალი ბაზილიკის საკურთხევლოდ და მოქილი ცოდვებს სპარეოდ მონანიებებს? ეს ამბავი არა მარტო შესამწერია, მისამაძიცი კი ვახლება გზახადენდელ მორწმუნეთათვის!

ბ რ უ ნ. (პაუზის შემდეგ). ახალი პაპი რა ცკია?

ბელარმინი. (ფიქრებში წასული). კლიმენტე მეჩვეე... თავის წინამორბედადგან განსხვავებით ახლო და თავდაბალი ჩანს... თან ეკლესიის საქმეებს არის დაეკუთლებო... ყუველ პარსიკებს მასთან ორბმული მათხოვარი მომუშავე და სადღილო შესაძინებლდება. მართალია, კერძი ისეთი გერმელია და ულუფაც იმზედაა, რომ სტუმრებს გაქვეყნებ უჭირავთ თვალთ...

ბ რ უ ნ. იცინის.
 პაპი, რასაკვირველია, მათხოვრებთან ერთად სადღილობს... რატომ შეგეცინებ?

ბ რ უ ნ. როგორ თუ რატომ? მისმა უწმინდესობამ ასეთი დღეი უფრადლება გამოიჩინა ჩემს მიმართ: ჩემი გულისთვის ორი მოძღვლეთაგარი ვაგვავანდა ვენეციაში!

ბელარმინი. სხვათა შორის, სულ ცოტა ხნის წინათ პაპმა შენს შესახებ არაფერი იცოდა. მე ვაგვანე შენი თავი.

ბ რ უ ნ. შენ?
 ბელარმინი. ქვეყნის ხელისუფალთა სასურუნავი ხშირად მარტო ვატყარების შენარჩუნებას. ამიტომ მათი მოხლებების ვალია

წინასწარ იცოდნენ: რა შეიძლება აღმოცენდეს იმ თავში, რომელსაც ვერცხვინ ადვას... სხვათა შორის, შევიტყვე, თურმე მისი უწმიდესობა სახსებით დარწმუნებულა, რომ ჩემი აზრი შენს შესახებ — მისი საყუთარი აზრია... დე, ასე იყო, დიდება უფლად!

ბ რ უ ნ. ამინ... მაშასადამე ეს საკმე შენი მოწყობილია? ყოჩაღ, მეგობაროც ამას ჰქვია!

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. შენობაში რომ ვარ, იმიტომ ვერუნავ შენი სულის გადარჩენისთვის.

ბ რ უ ნ. იცი, შენ ვინ ხარ? ნადირალა!

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. არა, ძმავ ბრუნო. მე მორწმუნე ვარ და ვიცი, რომ მხოლოდ რწმენას შეუძლია შენი გადარჩენა. მეც ეგ მინდა, რადგან მიყვარხარ.

ბ რ უ ნ. რწმენა რომ მცდარი აღმოჩნდეს?

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. (თავწაღებულად). რაღო? ევეი ვინაარბე კრისტის სწოლის სსწორეში? ეს ხომ პირველდენილო ერთეკონსობაა ახლა ეი მართლა დავრწმუნდი, რომ უველდერი, რაც შენს მიმართ მივიმოქმედე, სწორი ყოფილა. მომავალშიც ასევე მოქმედე.

ბ რ უ ნ. კარგი, მაგრამ...
ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. საბარლო, ძმავ ჩემო თვითონ ვერ ხედავ, როგორ გავაძეგბეს მაცდური ბედსწერა. პაპი და ვენციკული დოგი შენი გულისთვის ეცალებიან ერთმანეთს. პირველს შენ გარკვეული მიზნების გამო სჭირდები, მეორეს დღდა არაფრად ეიტრდები. ამიტომ ისინი ნაწილად მორიდებები. რომში წასვლა არ აგვლება. იქ კი... ნურას უკაცრავად! რომის ინკვიზიტია აქუარი არ გეგონას, იქ შენც და შენს სინდისსც სერიოზული გამოცდა გელო!

ბ რ უ ნ. რა გინდა ჩემგან? ათასჯერ მოთქვამდა და ვიშორებ: ვნახოს, გულწრფელად ვნახოს, თუ ოღებეს, სადმე, რაღაცით ჩრდილი მივაყენე რომის ეკლესიის მოძღვრებას რწმენის საკითხში.

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. ეგ არ ქმარა. შენი სულის გადარჩენა სხვაგვარ მონანიებას მოითხოვს. ეკლესიასაც ეგ უნდა შეგან.

ბ რ უ ნ. მაინც რა გავაკეთო?

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. შენ უნდა უარყო შენი დებულება სივრცის უსასრულობის შესახებ! თანაც საჭაროდ, სახეიმო ვითარებაში, უკვლას გასასვლად!

ბ რ უ ნ. რა?!

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. შენ უნდა აღიარო, რომ ცდებოდი, როცა ამტიკცებდი, თითქმის არსებობს უარვანი სამყარო...

ბ რ უ ნ. (დაღუფრებულად). არასოდეს!

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. თითქმის დედამეცა მუის სიტემის უმცირესი ნაწილია, ხოლო მზე — ჩვეულებრივი ვარსკვლავია.

ბ რ უ ნ. არავითარ შემთხვევაში არს საფუძველი? ჩემთვის ემ ბრალდება არც ერთი დაქითვის დროს არ წამოუკვნიებია.

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. ამიტომაც უარყოფა საჭირო ვითარებაში უნდა მოხდეს. შენ კარგად იცი, რომ ამ საკითხზე კამათს აზრი არა აქვს... ნუთუ ვერ ხედები, შენი ფილოსოფია ნაწილად რეტრეგულია?

ბ რ უ ნ. თავი გამანებეთ ერთეკონსობის იხაა, ვინც სულისა და სარწმუნოების საკითხებში ედავება რომის პაპს, ვინც ეკლესიის დოგმების წინააღმდეგ ილაშქრებს... რაც შეეხება ვარსკვლავებიის საკითხს, თუ რას წარმოადგენს ისინი: ვისი თავაზზე მოციქობე წერტილებს თუ მატერიალს განვარებებლ მასებს, ეს მეცნიერება და რელიგიასთან ამას საერთო არაფერი აქვს! ადამიანს თავისუფლად შეუძლია იფიქროს ამაზე, როგორც უნდა და რამდენიც უნდა!

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. ო, რა სასტიკად ცდები, ძმავ ბრუნო! შენი სწავლება მსაყვარის უსასრულობის შესახებ სახელო წერტილს ეწონა ნაწილად. უფრო მეტიც — იგი მას უარყოფს! მაშასადამე, ეს საკითხზე ადამიანს არ შეუძლია იფიქროს. „როგორც უნდა და რამდენიც უნდა“... ახლა, ძმავ ბრუნო. ჩემთვის, მეცნიერებებთან განსხვავებით, უფრო თანმიმდევრულია: რაღაც ერთი დოგმა არსებობს, საბოლოოდ უკვლავური იმას უნდა დემონსტრირდეს, ეს ბუნებრივიცაა.

ბ რ უ ნ. მაშ, რწმენა და გონება ვერსაოდეს ვერ მთრეფებულა? ბელარმინი. დიან, ასეა. საწინააღმდეგოს ვინც მტყუარდებულა მტყუარაა, ან უკეთეს შემთხვევაში — იდეალიზტი.

ბ რ უ ნ. რაა ახლა ბრძანებო... მანიაჩ ფიქრის თავის დღეში ვერ გაუბედობლო...

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. სარწმუნოება საუკუნეების მანძილად უკლებიბოდა და მას არავითარი დაუტყვევია არ სჭირდება. ეს უფრო მანიაჩი შენობაა, რომელსაც ერთი აფურიც რომ გამოცალო, შეიძლება მთლიანად დაინგრეს. ამის უფლებას არავინ მოცკცეს.

ბ რ უ ნ. მაშ, დავიღუბე.
ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. პირიქით, ძმავ ბრუნო, სწორედ ახლა იწყება შენი ნაწილი ცხოვრება.

ბ რ უ ნ. კაცონსე დწვის შემდეგ?

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. თუ საჭიროა, კაცონსე იქნება. მაგრამ მე გგონი, არ დავკვირდება. ცოდნისთვის ჩვენ არ ვსვით. ვაღდა ანია, მოწამებობივი სიყვლილი შენ არ მოგიხდება... უფრალად, რომ მიგაყვანი, იქ საჭიროდ უარყო შენს უხედავლებებს, განსაზღვბი სულით და განაგრბობ ცხოვრებას ისე, როგორც პატრიას მორწმუნე კრისტიაანს შეეფერება.

ბ რ უ ნ. (უეცრად ბელარმინს მივარდებდა, კარდინალის ჭულს მოხლს და თავზე ჩამოიკვამბ). მიხდება?

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. (სახლად დარჩენილი). როგორ თუ გიბდება? **ბ რ უ ნ.** (ჩაფიქრებულად, ჭულს დაუბრუნებს). სულილი ხარ, ღმერთონა, რა კარავა ვინდა, ეს თაღუჯი რომ დღებშია? არ გერჩია, კარგი მეცნიერი გამოსულუჯი, საამისო ნიჭიც გქონდა...

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. ჭორდანი, ღვთის გულისთვის, დაფიქრდი.

ბ რ უ ნ. შენ არ თქვი: ვინდა თუ არა, მაინც რომში წავაყვანო! რაღაზე უნდა ვფიქროს?... ისე კი, იცოდა, ყოველნიარად შეცდებში ხელი შევიხალო.

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. ვენციკაში მაინც არ დავტოვებენ. ჩემთვის ე დღდა მნიშვნელობა აქვს, ვის ჩავიყვან რომში: უკვე მსჯარდადებულ პაპებარს, თუ ადამიანს, რომელიც მონიანია ცოლად და ახალი ცხოვრების დაწვებას აძირებს.

ბ რ უ ნ. რე შეეე ვითხარა: ვენციკაში სიცოცხლეა, რომში — სიყვლილი. მე კი ცოცხალი მინდა ვიყო, რათა ვიფიქრო, ვიშუშო. ათასი ბამ დამარა ვასაუბრებო... მოკლდე. არაფრით არ დაგეგბებდი, უყანსკნელდ წუთამდე ვიბრძობდო...

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. გაჩუბდი, ჭორდანი. (პაუნა). აი, მე ახლა აქ შენი კარის ზღურბლიან დავიბრბებ და შენც დაღუბული სულისთვის ვილაყო... შენ კი იფიქრე. შერგად იფიქრე, სანან დრო არი!

ბ რ უ ნ. წაბი, ჭული!

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. დაგემორჩილდი, ჭორდანი! ღვთის სახელით გეუბნები!

ბ რ უ ნ. მო, კარგი, კარგი... რაც გინდა მქენი, ოღონდ ნუ დამტერი, ცოცხლად ნუ დამზარბო... წაღ-მეიჭი, ვერ გაიგებ?

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. შენ უფლება არ გავს, ამოქრბალი ვილიცო შენთვის.

ბ რ უ ნ. გასწი აქედანი გაეთრიდი!

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. ციბრანდ შეგიძლია ჩემი გადღება, მაგრამ შენი მოგებბიდან ვერ ამოშლი, იცოდა!

ბელარმინი სწრაფად გაუჩინარდება. ბრუნო მარტო დრება. ჩაფიქრებულად გაივლ-გამოივლს.

ბ რ უ ნ. როგორ გამომიტარა, მაგ ვაგასობებულმა? ახლა ვერა... სოდეს ეღარ ვნახავ მოწმენდილ ცსა... იე, მანდ ვინ ხარ? მე არაფერი დამიშავებია, გამიშვით! მცევა, ჩემი მოსხამბი მომცეთი როგორ გამომიჭირა მაგ ძალღმურბობმა! (დასამიწებულად ემხალება). ამის შემდეგ მოქმედება ბრუნოს სიზმარში გადაინაცვლებო... სცენას ფერად ბონდი ვენიება. განიარდნებულ წრებში კულსილიან მოქმედი სიტუბი შემოიან. ჩნდება თეთრი სფეროვადფარებულ, ცემბრე პრეტრისთვის გაწყობილი გეგადა ამბენივ სკამით. მივალს გარს უსტებობს: პატრიარქი, ნენციკლი, მამა-ინკვიზიტორი, მოციქნელო, მისი მოძღვარი, მისი მონიხი, ბელარმინი და კუდიანის მსგავსი მათხოვარი დღდა-

ბერი მარსელა. ყველა ამ მოქმედ პირს, გარდა საკუთარი ტან-საცმლის, ზემოდან მათხოვრის კონკეტი ავითა. ბრუნოც თავის ადგილს იკავებს მაგიდასთან. მის უფან პაპის კამერპერი თტუნებდა.

კამერპერი. (მაცურებლებს). დღეს პარასკევია, როგორც ხედავთ, მისი უწმიდესობა თავის წესს არ აღლტობს და დღევანდელ სადალოდ ეს საყოფადები დაატარა... მომბრანდლო, ბატონებო, მომბრანდილი გთხოვთ!

ბელარმინი. (უკმაყოფილოდ ბურტყუნებს). იყვიერ, რაშდლებიც გინდა, უკმაყოფილო არ მოვა!

ბრუნო. ბელარმინი აქ რა გინდა? ბელარმინი. იმის შემდეგ, რაც მათხოვრებმა აქედან უფხუ ამოიყვებენ, მათ მთავალოება ჩვენ ვასრულებთ — კარდინალთა საბჭოს წევრები.

ორ შეიარაღებულ გუნდას ძალით შემოესყუათ მათხოვარი, რომელიც გაქცევის ცდილობს და ბრუნოს გვერდით მოუკავამენ.

მათხოვარი. ვამიშვით, თუ ღმერთი გწამია რას გადამიქმედო? ბელარმინი. ხედავ, რა გითხარ?

მათხოვარი. არ მშია, დღეს უკვე ვისადალე!

მარსელა. გამომაწეებს ამ სულთურ მამაკაცის ტანსაცმელში და ტყუილ-უბრალოდ დროს მაკარგვინებენ! საერთოდ, უსამართლობაა, რომ აქ მართკ მამაკაცებს უშვებენ!

მოცენიგო. ამასაც გადავცემ ჩემს მოძალადეს...

ბრუნო. (დაეჭვრებდა). მარსელა, შენ ხარ? გთავა, მოსახსამი დამოხრებო, შეცო, ვიყენები!

მოროსინი. მე კი როლოტოში მაგვიანდება, რა ხანია მელიადებიან...

მოლოდინელად შემოდის პაპი კლიმენტი მერვე და სუფრის თავში ვაჩერდება. ყველანი დგებიან. პაუზა.

კამერპერი. (სინანულით). წმიდა მამაო, მხოლოდ აინი არიან... პაპი ნიშნის იძლევა და მამაო-ნიკეიზიტორის სახარებას გალაშქოს, თანდათან მისი კითხვა გაუკაცვებელი ხდება და ბოლოს ბურტყუნში გადადის, პაპი სუფრას აუტრთხებს. ყველანი სხდებიან. გარდა მამაო-ნიკეიზიტორისა, რომელიც ბურტყუნს ვაწარმოებს. სტუმრები, მათთან ერთად პაპიც, ხმელ პურს ღეპავენ. პაპი გოგნს შემოჰკრავს, ბურტყუნში წყდება. იწყება საუბარი.

პაპი. მოხარული ვართ, ძვირფასებო, რომ გხვდეთ. ყველანი. დიახ, დიახ! ჩვენ აქ უკვე ვითავით!

მარსელა. თქვენს უწმიდესობას აღმა გული ერევა ჩენნი სითფათის დინაზაზე. აბიტოშ... (წამოიწეებს, მაგრამ გუნჯაგები ძალით დასვაშენ).

პაპი. (კამერპერს). მე მგონი, ყველამ მოათავა... უბრანდლო, მეორე კერძი შემოიტანინ!

კამერპერის ხელში უბარმზარი ლანგარი ჩნდება. ზედრალეც შექანება დახვებულყო. სტუმრები ბურტყუნით გამოთქვამენ უკმაყოფილებას.

ბრუნო. ეს რაა? ბელარმინი. იმას უსაყარლებსი კერძია: მარილწყალში მოსაშულო სანახაბი.

პაპი. მიირთვით, ძვირფასო სტუმრებო! ჩვენ, მგონი, მართლა შეგვედრებართო... შენ კი პირველად გხვდავთ. ვინა ხარ, ძვირფასო?

ბრუნო. ჭორდანი ბრუნო, წმიდა მამაო.

პაპი. ბრუნო... ბრუნო... სადაც ვაგვიგონია ეგ სახელი. ან იქნებ ვდებდით?

ბრუნო. მე სივრცის უსასრულობა აღმოვაჩინე.

პაპი. შესაძლოა, ძვირფასო... შესაძლოა, ეგრეც იყოს. თუმცა, შეძლებთ, ეგრეც არ არის...

ნულციკი რადაცს ჩასწარტულებს ყურში. ჩენნი სტუმარი შენზე მეტუნება, უნდა დაიწვას!

ყველანი. რაა? ვინ უნდა დასწეან? სად? როდის? არ ხანტერესოა!

ბრუნო. მოითმინეთ, მოითმინეთ... ჭერ არავფერი არ გადაწევატკიდა!

მათხოვარი. მამ, თქვენზეა ლაპარაკი, თქვენო მოწამებულყოფილ უფერე შენი... ნება მომიქეთ, გვიხიბო: რაში გადაწამებულყოფილი ხენ?

ბრუნო. მე ვამტკიცებ, რომ სივრცე უსასრულოა... სუფრანზე გამოცხდებია.

... რომ ვარსკვლავები — უსარმზარი ცივარი სხეულებია და უსასრულო სივრცეში უსასრულოდ ბუერის სამყარო არსებობს. საერთო ხანობარი. სტუმრები ვამხიარულდებიან, თქვენებსა და ჩანგლებს ამხარუნებენ.

მარსელა. სამყარო უსასრულოა ვაიეთ, უსასრულოა! მოცენიგო. რაო, ბებერო, ვიხარია? მოიცა ერთი, ჩემს მოძალადეს უთხარა...

მოროსინი. მოროსინი იციეთ, მე კი როლოტოში მაგვიანდება... პატარაკი, ამ ისანახს ზეთი მოუხდებოდა. რასაკვირველია, მხოცივა და წიყავც.

პაპი. ღმერთმა შეგარგოთ, ძვირფასო სტუმრებო... ახლა კი მშვიდობით, შეგიძლიათ წარბანდეთ.

პაპი გაეჭრებით დგება. იგი მარსელას ეყრდნობა. ამის გამო დღედაბარი იძულებულია შეულოდნდეს. სხვები ამ დროს ქაღალდელოკული გარბიან აქეთ-იქით: ბრუნო, ბელარმინი და მათხოვარი თავიანთ ადგილებზე რჩებიან.

ბრუნო. თქვენო უწმიდესობა... პაპი. (მოხედვას). ვისმენ... ძვირფასო... ბრუნო. იციო, სულ სხვანარად შევადიო წარმოადგინილო.

პაპი. სინამდვილეში მართლაც სხვა ვარ, ჩვენ ახლა გვისარჩებოთ.

ბრუნო. ნუთუ დაწვას მიიარებო? პაპი. ეგ შენ უნდა იცოდებ.

ბრუნო. მამ, რომში რისთვის მივაჯარო? პაპი. ვინ ვითხარა, რომში უნდა წახვიდო? თუმცა, ეგაც შენ უნდა იცოდებ.

პაპი. ვაღის განათებული წრიდან. მარსელა განთავისუფლდა და გაქცევის აპირებს. ბრუნო კალთაზე წყაპტარინება.

ბრუნო. მოიცა, ჩემი მოსახსამი რა უფაე? მარსელა. მშ... მშ...

ბრუნო. მოსახსამი მომიცი! ვერ ვაიგებ, ვიყენები-მეთქი; ხაყანს სიცივა. (ცანკალბებს).

მარსელა. ცანკალბებ, ბიჭო? არა უშავს, მიყენვეი. ეგ არაფერი! ნამდვილად მაშინ შეგცოცია, როცა ამქვეყნად აღარ იქნებო. საბარალო ბიჭო...

ბრუნო. საბარალო ბიჭო? სწორად ეგრე ეძახდა თავის მეზობელს დეიდა მარსელა, საბარალო ბიჭო...

მარსელა. მამ, მიცანი, პატარავ? ბრუნო. არა, ეგ შეუძლებელია. შენ ხომ ნეაოლოში დაგწევის!

მარსელა. ვითომ დავცოდ... დამწეებს მაგ ღორებმა!

ბრუნო. ვითომ სხვების ჭკუის სასწავლებლად არა? ნეტა ბევრმა თუ ასწავლა ჭკუა, როცა ვიყურებდნენ, როგორ იწვდი დედოშიზოდა კოცონზე და არადაამიანური მხით ბლაიდი?

მარსელა. ჩენზე უფეთესი დასანახი არც შენ იქნები. ციცილი ყველას თანაბარებს, შევო.

ბრუნო. ვანსვავება მაინც არის. მაგალითად, შე თუ დამწეებს, უსამართლობა იქნება.

მარსელა. ყველა უსამართლოდ ისეება. ბრუნო. ნუ ტყუე, ბებერო! შენ მართლა კუდიანი იყავი.

მარსელა. (ბოთხიებს). ამას შენ მეტუნებო? შენ, რომელიც ხალხს ასწავლიდი...

ბრუნო. რამდენ ბნელ საქმეში მივიღია მონაწილეობა... მარსელა. მე მხოლოდ შევეარტებულებს ვესმარებოდა.

ბრუნო. მერე, განა ეგ კუდიანობა არ არი? რამდენი ქალიშვილი შევიციდი...

მარსელა. ისინი თავიანი ნებით მომყვებოდნენ... ბრუნო. ამბობენ, ციცილიან ადამიანს ვიყურებებს აქეთმდებ და პატარა ბიჭებს ნეხით აჩხვტეიტინებო... მართალია?

მარსელა. საუბარი თავის რწმუნას ვუნერგავდი პატარებს... ბრუნო. მამ, არავითარი ვალოპარი არ ყოფილხარ?

მარსელა. ხოთხიობებს. ენე იგი, კაცის გაუშუბება არ შეგიძლია?

მარსელა. სასაკუთრებლოა, არა.
 ბრუნო. დანაწილა... გამოშვებულა ახლა შენი ზელომა!
 მარსელა. რაში, მაგალითად?
 ბრუნო. პას მოგაკვლიყვინებო.
 მარსელა. იგი, ცვილის ერთი ფუფრა მგონი შემთხვევით გა-
 მოშროლია... გინდა, ვცადო? თუშეა, არა მგონია პაპზე იმო-
 ქმნოდ, იმას ხომ ქაღალტობა არ სწამს.
 ბრუნო. მაშინ ბელარმინი მომშორეს!
 მარსელა. ვინორა... აი, ფურავა, ამა ნებსიც მოკიდე ხელი და
 შიგ გულში გაუარე, რაც შეიძლება ღრმად... ექვი არაფერი
 გაიჭრა, ბებო, შენს მეგობარზე ქაღო არ მოკმედებს, ეგ, ეტ-
 ყონა, წვიდათა.
 ბრუნო. მაშ, დავიღუბე, არაფერი მეშველება?
 მარსელა. შენს თავს შენ თვითონ უნდა უშველო.
 ბრუნო. რაკა?
 მარსელა. მოხარბე ყველანისი შენი ჭეშმარიტების უფლფი შობაბი
 ყელზე და მოხარბე... ღორბიბი იგ რა მოუტობი, ადამიანის
 ცოცხლად დაწევა... მოცია. (მიუბრუნდება, სრული სიწმეზე).
 მგონი, მამალმა აუთლა. ჩემი წასლის დროა.
 ბრუნო. დარჩი ცტა ხანს...
 მარსელა. თავი არ დააწვევიო, გეცმის? იხილმო კი არა, რომ
 გეტკინებდა, ეს დამამციბებელია გეცმის, დამამციბებელია
 არავითარ შემთხვევაში არ დააწვევიო თავი შენ თვითონ მო-
 ახარე იხინი. შენი სიმართლის უფლფი ჩამოაცვი თავზე და
 მოხარბე!
 (წასვლას აპირებს).
 ბრუნო. ჩემი მოსახანაში...
 მარსელა. ვერ დავიბრუნებ, ბებო. მე უფრო მჭირდება. კოცონ-
 ზე რომ დამწვევს, იმის შემდეგ აღარაფერი შენ უნდა: არც ზორ-
 რე, არც ძვალი, არც ტყავი... დამღამობით უმჯობე უფრო მე ვი-
 ყონები ხოლმე.
 ბრუნო. მცოცა... მცოცა...
 მარსელა. ხანარბიბი ბებო... გაგიფ. რას გუბუნებ: ამ მოსახანს
 ვერ გავიხდი, რომ გავიხადო, მე რაღა ვქნა? მაგარა, კანდაბას
 შენი გულისხმობა...
 მარსელა ზურგს შეაკციებს ბრუნოს. ხელის ერთი მოძრაო-
 ბით მოსახანს გაიძობს. მასთან ერთად სახიდან დედაბრის
 ნიღბსაც მოიხსნის. ახლა იგი ახალგაზრდა, ძალიან ლამაზი
 მარსელანაა.
 მარსელა. მთეუ სლომონს თუ დაწეი, ჭორდანო? საყვარ-
 ლებზე გავიხებო.
 ბრუნო. ლედი მარსელინა! დმერთო ჩემო, როგორ გაღამაზე-
 ბულხარა იხეე ისეთი ახალგაზრდა ხარ, სულ არ შეცვალა!
 მარსელა. მოგონებები არ ზერდებია, ჭორდანი. მინახუბე:
 მთეუ სლომონს თუ აქობე? როგორ მიდის თქვენი შექიბ-
 რება?
 ბრუნო. ჩემო საყვარელი! ჩემო ერთადერთო!
 მარსელა. მაშ, ტუთელი ყოფილა? კაცებში ტრაზახობდი?
 როდემდ უნდა იყო ეგეთი სარაფმუტო? ინეიწიციის მანც
 შეგრცხვებს, ცუდადაა შენი საქმე.
 ბრუნო. არაფერიც, პატარა-პატარა წარმატებები მაინც მქონდა...
 მარსელა. ვეცნებოდა, შენსავით თავჭარიან გოგობებთან...
 ბრუნო. მარსელინა, მე გთხოვ...
 მარსელა. ვაბნობო...
 ბრუნო. მაშ, ჩემზე ნაწენი არა ხარ? დამიჭერე, სხვაწარიად არ
 შემძლო: აუცილებლად უნდა წავსულიყავი ინგლისიხანს...
 მარსელა. ნუ ტუთი, შეგიძლო დარჩენა.
 ბრუნო. არაფერიც. რომ დარჩენილიყავი, ჭორდანი ბრუნო
 აღარ ვიქნებოდი.
 მარსელა. დიდი ვინმეა... დაამლბობდი ჩემი განხვეუ-
 ბული მუდღისი რომელიმე სასახლში და იროდებ წლის შემ-
 დებ ყველას დაავიწყდებოდა.
 ბრუნო. სწორედ მაგის შემწინდა აბა, წარმოიდგინე ჩემი თავი
 საწინაო ხალაობა და რბილ ფაჩრებში მე ყოველთვის საშუა-
 რის დაუსრულებელი გზები მოიზადებენ.
 მარსელა. ვაგოტუდი, ჭორდანო, სიბერის გეწონოდა, არა?
 ტუთილად დაბტიხარ აქეთ-იქით, მოგზაურობა ვერ გიშველის...

ბრუნო. შენთან რომ დავრჩენილიყავი, ახლა შეიძლება გეცმის
 ბოდა, სანიშნო მოეკავე ვიქნებოდი... საშუაროს ფაჩრებში
 საღადა მექნებოდა!
 მარსელა. აბა, ახლა თუ გაქვს მაგის დრო?
 ბრუნო. შეიძლება აღზრდას არაგის დავანებები! თვითონ ვა-
 წყვდიდე მათმეტკიას, ახტრონომიას... დამოუყდედელ აზ-
 როვნებს მივაბავდე.
 მარსელა. მაშ, შეილი გინდოდა? ცხადია, ბებო... ეგ როგორ
 ვერ მოხარბეს!
 ბრუნო. არა, ბებო ცოდა იქნებოდა. ერთიც ვნახით, უნივერ-
 სიტეტში მუშაულიყო და იქივარი გამოთავანებულ პროფესი-
 ბის ხელში ჩავადნულიყო!
 მარსელა. რა შუაშია პროფესორბი სიტყვას ბანზე ნუ
 მიგდებ, ჭორდანო! ბავშვი თუ გინდოდა, რად მომჩინებ?
 ბრუნო. (მოდუნდება). ბავაზე ნუ ვილაპარაკებო, ვიპაზა.
 მარსელა. არაფერიც ვგანა აბა! შენ იცოცხლები აი, ნახავ,
 ყველაფერი კარგად დამოაგრძელებ!
 ბრუნო. არა, მარსელინა, დავიღაღე... თან მცოცა... ერთადერთი
 ჩემი ნეტეში ისდა, რომ ჭეშმარიტბიბისთვის ვცადებო.
 მარსელა. სისულელეთა უზამლო მატლას სიცოცხლე მეტბ
 იწინის, ვიდრე მთელი სიბრძნე, რაც კაცობრიობას დაუგრო-
 ვებია!
 ბრუნო. არაფრის თავი არა მაქვს...
 მარსელა. იგონებ სანამ მოგწონვარ და ჩემთან ყოფნა გინ-
 და, სიცოცხლის სურვილი არ დავიღვე!
 ბრუნო. რაღა სიცოცხლე, თუ შენიერებაზე ხელი ამაღებინებ?
 მარსელა. შენიერებას ცოცხლად ადამიანები სჭირდება და
 არა მიცოდებლბები იგი, რა უნდა ქნა? ხის ქერქში დომილ
 ჭიასავით, გაიტარუნე და გაინახე იხე, რომ კაციშვილმა ვერ
 აღმოგაჩინოს... დღესდღეობით გვირბობა ეს არის. მოვა დრო
 და განთავისუფლებები, მიტოვებ ამ კათოლიკურ საროსი-
 პოს, წახალ აქედან და მონახავ ისეთ ქვეყანას... დავამიწ-
 უნდა უნდა იეოს ისეთი ჭიბე, სადაც კაცს შეუძლია თავისუფ-
 ლად გამოთქვას თავისი შეხედულება და ამისთვის მას არც
 დაასტუმრებენ, არც დასწავნიენ... შენი გამარჯვების დღეე მო-
 ვა, ჭორდანი ბრუნო!
 ბრუნო. მაშ, თავისუფალი ვიქნები? რიღის მოხდება ეს, რი-
 ლდეს!
 მარსელა. შენ უნდა იცოცხლო, ჭორდანო. ახვა საჭირო,
 რადგან შენი სიმართლი იმითი ხასიყდლო განაჩენია, ვისც
 შენ გებრძობს. (ნელა გადის განათებული წრიდან). შენ უნდა
 იცოცხლო ჭორდანო!
 ბრუნო ისე მაგიდასთან მიდის, თავის ადგილზე ჯდება.
 ბრუნო. ი, ბელარმინი... იხეე აბა ხარ?
 ბელარმინი. ხომ ვიგობარი, ციხიდან შეგიძლია ჩემი გაგდება,
 მაგარა შენი გონებიდან ვერ ამოშლიო.
 ბრუნო. ერთადერთი, საიღაცე შენი გაგდება მართლა არ შე-
 ძიძლია — ჩემი შობა.
 ბელარმინი. (ფეალები გაუბრწყინდება). მაშ, გეწინია ჩემი?
 ბრუნო. კარგად მოაფრებოდა ყველაფერი. ვენეციის თუ დამ-
 ტკივს, გამარჯვებულ მაინც შენ იქნები, რადგან ჩემი მეციბე-
 რული მუშაობა ამით დაიწყებოდა... რომში თუ გაეზაზუხეს
 და... მამონა მოგებოდა ხარ, ცოცხლად მონანიების ცერმონი-
 ბოშიწელობო...
 ბელარმინი. (თავს უქნევს). ან კოცონზე დავწავებო. მაშინ კი
 ნამდვილად მონანიებე ცოცხლებს. ციცხლი ყველას ერთხიარად
 აღაპარაკებს.
 ბრუნო. რომ გავრმუდებ?
 ბელარმინი. ქვეყანას მაინც ეცოდინება შენი მონანიების ამბა-
 ბი: ჩვენ ყოველწარიად შეუტყდებით ხმა გაავრცელოთ...
 ბრუნო. სატანა ხარ, ბელარმინი, სატანა, მაგარა მაინც არ დაგ-
 ნებდები!
 ბელარმინი. ჭორდანო ბრუნო, ცოცრების ყველა გზა გადაი-
 კეტბი მივდივარ, მაგარა იცოდა: ჩვენ კილდე შეუცვლებო!
 ბელარმინი უწინადადა. სუფრასთან მარტო ბრუნოა და
 მათხოვარი, რომელსაც ბრუნო აქამდე ვერ ამწნედა.

მათხოვარი ი. ჭკვიანი კაცია, ეტყობა?
 ბრუნო. (შეკრთება). შენ ვილა ხარ?
 მათხოვარი ი. სურათებს შემახიან, მოწველებით ვცხოვრობ.
 ბრუნო. სურათებ? (შეათვალისწინებს).
 მათხოვარი ი. შენი ამხანაგი სწორად მსგელობს.
 ბრუნო. მსგელობს არ ეპარა, როგორღე თავი უნდა დავივიჩინო.
 მათხოვარი ი. ეგ თავისთავად ცხიდა... თუცა ზღმდები არ იქ:
 ნებოდ, ყოველმხრივ გავცაზრებინა შენი მოქმედება. პირა-
 დად მე პირველ გზონობას არასოდეს აველოვარ. ყოველ-
 თვის მიწივე ვმოქმედებდი, რომელსაც ხანგრძლივი დამეჭ-
 რების შემდეგ მივიჩინებდი სახეობის სწორად.
 ბრუნო. (გახალისდება). რამდელ წესზე მეუწინები? არ დაგაიწვე-
 დეს, მეგობარო, ჩემი ყოფნა-არყოფნის საკითხი წყდება.
 მათხოვარი ი. მაშ, მიიღე ერთად ვიფიქრობ... მაგრამ ჭერ ერთ
 კიბოვარე მიახსუბე: რა არის ადამიანის ცხოვრება? იქნებ ჩვენ
 მს. გადგარბადულ მნიშვნელობას ვანიჭებთ, სინამდვილეში კი
 ჩაღის ფასადუც არ ღრის?
 ბრუნო. თუ კარგი ცხოვრებაა, ჩაღის ფასად რატომ ეღივრება?
 მათხოვარი ი. შეგვიძლია შე და შენ შევთანხმდეთ იმაზე, თუ
 რას წარმოადგენს კარგი, ღამაში ან სამართლიანი ცხოვრება?
 ბრუნო. რასაკვირველია, შეგვიძლია.
 მათხოვარი ი. კარგი... ახლა შე მითხარი, ვითომ სამართლიანი
 იქნება, შენ რომ ახლა ათასნარი სიბიჭობითა და ეშმაკობით
 კოცონზე დაწვა თავიდან აიცილო? მე თითონ ვიპასუხებ, არ
 იტყება სამართლიანი, რატომ? იმიტომ, რომ შენ ახლა მხო-
 ლოდ საქარო გამოსვლით შეგიძლია კუმშარბიტების დაცვა.
 ბრუნო. ვანა კუმშარბიტებას დაცვა სურადება?
 მათხოვარი ი. მიიღე შენი ცხოვრება კუმშარბიტებას ქადაგებ-
 დი... ნუთუ ისეთ უმნიშვნელო რაღაცას ქადაგებდი, რომ შენ-
 ვი უბრალო დაცვასაც არ იმხასურებ?
 ბრუნო. ე, მაგრამ თუ დამწვებ, როგორღა დავიცვა კუმშარბიტე-
 ბ? ანდა რა არის ექნება ჩემს საქარო გამოსვლას, თუ ამის
 შედეგად სამუდამოდ გამაჩუბუნებ?
 მათხოვარი ი. შენ თუ ფიქრობ, რომ ადამიანმა, ვინც მცირე-
 ხობი სარგებლობა მიიღე მოუტყდა ქვეყანას, წინასწარ უნდა
 აწინა-დაწინოს თავისი ყოფნა-არყოფნის ყველა შესაძლებლო-
 ბა, ძალზე შემდგობარს მთავარი ის არის, სამართლიანია თუ
 უსამართლო ადამიანის მოქმედება?
 ბრუნო. მოიცა... ეგ სადღაც წამოიბოხახს.
 მათხოვარი ი. და ვანა აქედან ის არ უნდა დავასკვნათ, რომ სა-
 მართლიანობის გამო შენ თვითონ შენი ნებით უნდა წახვიდე
 რაღაცში, ყველაფერი აიტანო, რაც იქ ბეგობდება და ბოლოს
 კოცონზე დაიწვა?
 ბრუნო უსმენს.
 თუ ვცდებო, მითხარა!
 ბრუნო დუმს.
 მაშ, ჭორდნო, ვაკეთებ ის, რაც ბედმა გარგუნა!
 მათხოვარი ვაღის ვანათუბული წრიდან.
 ბრუნო. სურათებ?.. სურათებ?.. ნო მითხარებ!
 ბრუნოს სიხშირი დამთავრდა. სცენა ვანათუბედა. ისევ ის
 ციხის საყენი. ბრუნო თავდახობილ ფეჭრობს.
 ბრუნო. სურათებ?.. შენ, რასაკვირველია, ბრძენი ხარ... ყველაფ-
 რის დასაბუთება შეგიძლია... (წამობტება. სერიულად დაღის
 აქეთ-იქით). დასწყველობის ეშმაკობა, მართლა სულელი უნდა ვი-
 ყო, რომ ჩემი ნებით თავი დავცავყვეყენო.
 საყენი უყურად გუშაგები მამოკიცვიდებიან, ბრუნოს ძა-
 ლით დანაშკიბენ. შემოდიან მამა-იცივიტიბირი და კარდი-
 ნალის უკლითა და მანტიით შემოსილი ბელარბირი.
 მამა-იცივიტიბირი ი. ჭორდნო ბრუნო! მისი უმნიშვნელობის
 დასახი, მისი აღმტებულება, ბატონი კარდნოლი ჭულიანი რი-
 ბტროს ბელარბირი...
 ბელარბირი. (ბელის მოძრაობით ყველს ანიშნებს, რომ გა-
 იდნენ). ადგილ, ჭორდნო... მე მიიღე დამე შენზე ვლოცუ-
 ლობდი.
 ბრუნო. მე კი შენს წინადადებაზე ვფიქრობდი.

ბელარბირი. მაღლობა ღმბროსი ციციდი, რომ უფალი შეიქმნა
 და ჩემს ვერებს... ესე იგი, თანახმა ხარ, შენი საყურადღებო
 ბით რომში წამოხვიდე და იქ სამსჯავროს წინაშე წარსდგე?
 ბრუნო. (გამომოხილად, დაღვირვებით). მე თანახმა ვარ რომში
 წავიდე და იქ სამსჯავროს წინაშე წარსდგე მხოლოდ იმ შემ-
 თხვევაში, რომ სამსჯავროში მარტო ჩემს რღვეობაზე შეხე-
 დებდებოდა იქნება დასაბარე. ამის გარანტია უნდა მომცოდეს.
 ბელარბირი. მე უკვე ვიხიარე: შენი ერთგულობა — შენს
 ფილოსოფიაშია, სწორედ ამის უარყოფას მოვითხოვდი შენ-
 ვი.
 ბრუნო. ჩემს ფილოსოფიასაც შემოიძლია გადახვიდო, ზოგი რამ
 ჩავსარბი, უარვეუ კიდევ... ოღონდ იმ პირობით, თუ ჩვე-
 ნი კამათი მეცნიერულ დონეზე ჩაბარდება. ესე იგი, თუ ჩემი
 ოპონენტები, რომის უნივერსიტეტის პროფესორები, სახაზა-
 ლო არგუმენტებით დამისაბუთებენ ამა თუ იმ დღებულების
 მდებარეობას...
 ბელარბირი. მეტი, ვანაჩრებ...
 ბრუნო. ჩემი სურვილია ავრთვე, რომ სამეცნიერო დისპუტი
 საქაროდ ჩაბარდეს, სადმე დიდ დარბაზში, და რომ მას, რაც
 შეიძლება შედეგ ხალხი ესწრებოდეს...
 ბელარბირი. ეგ გამორიცხებულია.
 ბრუნო. ჩემ გუშინათ, მონსიინო? თქვენ ხომ ნამდვილად და-
 რწმუნებოდით ხართ ჩემი ფილოსოფიის მდებარეობაში. ესე იგი,
 მე დავარბიტებდი და საქაროდ თავს შევირბუნებ. თქვენც ხომ
 ეგ ვინდობ?
 ბელარბირი. არსებობს ერთგული შეხედულებები, რომელ-
 თა საქამათად გამოტანა არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება!
 რამდენიც ვინდა ედავებ, უარვეუ, ისინი მარცხ ბრწყინა... ალა-
 მინის სულს... საქაროდ ენაბუტზე ლაპარაკი ზედმეტია! ე-
 ლღისა მოიბოხებს შენგან ერთგული შეხედულებების ულბაა-
 რკოდ უარყოფას და ცოდვების მონანიებას!
 ბრუნო. მეცნიერება — საქარო რილია, თუ ვერ დამაბარებდი,
 არც უარვეუტ რამეს და ბელასაც არავითარ მოყურა... მანა-
 სადამე, ჩემი მონანიების საზეიმო ცერემონია წმიდა პეტრეს
 ტაძარში არ შედგება.
 ბელარბირი. მაინც არ დაგებხნები. შენი სული წაწმენდისგან
 უნდა ეხსნას!
 ბრუნო. კოცონზე?
 ბელარბირი. დიას, თუ საჭირო გახდა!
 ბრუნო. აჰ, ეგრევა საქმე? მაშ, იცილე, ბელარბირი, სიყვდილის
 მიახლოებას რომ ვიგარბნო, უკანასკნელ წამში ჭვარცმას პირს
 შევაცქეც და...
 ბელარბირი. (შეშინებული). არა, არა!
 ბრუნო. შევაფურბოტებ!
 ბელარბირი. შენ ამას არ იზამ!
 ბრუნო. ვიზამ!
 ბელარბირი. (მივარდება და შეაღრბებს). არა, არა!
 ბრუნო. არ, ნახებ თუ არა... შენ კარგად მივინო, სახიროდ და-
 ლაც შეუყოფ და გამბედაობაც! მართლა შევაფურბოტებ!
 ბელარბირი. (ბელს უშვებს ბრუნოს, წამით ჩაიფიქრებდა). კარ-
 ვა... შენ დამარბუნებ, ჭორდნო... შენი სულის გაღარბიბის-
 თვის იქნებ უკეთესობაა, თუ ვინცეცილები წმიდა მამას უარს
 ეტყვიან შენს გაცემასზე.
 ბრუნო. (სახტად დარჩენილი). ეგ რაღაც ახალია... გამაგებინებ,
 ჭულიო...
 ბელარბირი. მე მონსიინოს შემახიან...
 ბრუნო. ამისხინით, მონსიინო...
 ბელარბირი. ახალგაზრდა ხარ, ბრუნო. ახალგაზრდა ხარ და
 ეჭვი არ შევარბება, მართლა შეგიძლია მონანიების ცერემონიის
 ჩაშლა. აი, როცა დაბრბებ... სიბერეში, ხომ იგი, ადამიანი
 რიივე ხელით ეღუბებუბა სიცოცხლებს. ჩვენც მოვიტყობ, სა-
 ნამ შენ ბებერდები.
 ბრუნო. (ბებულზე ვაჯიტი). სტანა ხარ! სტანა!
 ბელარბირი. პირადდ მე, როგორც კარდნოლი და პაისი სა-
 განგებო დესპანი, ყოველ დონეს ვიხმარ, რომ დავაჩქარო რი-
 მის ეღუბიბისთვის შენი დადგომის პროცედურა.
 ბრუნო. (დაღვირვებით შემდგე). მონსიინო... მე თვითონ რი-
 მოვიბურგო რომში წასვლა?

ბელარმინი. წამოხვალ კიდევ, ოღონდ ექსპ-შივიდ წლის შემდეგ.

ბრუნო არა, ახლა რომ მოვიხურქო?

ბელარმინი. თავდაცვის ინსტიტუტის შერეა გავს, ის კი ყველა გადარწმუნებულზე უფრო ძლიერია. თან ვენციელი დღეც შეგარეხება ვინც... მაგრამ ქვეყანაზე მაინც არის ორი არა, ჩიხი იმედზე მე უკიდვითის მქონდა: ადამიანის სისულელე და პატრიოტიზმი.

ბრუნო. ვასკვება, მონსნიორ...

გუშუგუბი ბრუნო გამკაცრე. შემოიღან წმიდა ტრიბუნალის წევრები, მათ უფროდება ბელარმინი. ახლა სკანაზე უკვე სხდომათა აღმართა, სადაც იწებება მორიგე სცენა.

ნუცკუსი. სინიორ მოროსინი! დღეიდან მისი უწმინდობის პაპი კლიმენტის დესანია მისი აღმატებულება კარდინალი ჟულარიო ბოვარეტი ბელარმინია...

ბელარმინი. (მოროსინი). მოხარული ვარ, სინიორ, თქვენი გაკითხვით. როგორც ვაძიებდები, თქვენ თურმე ის ადამიანი ბრძანდებით, ვინც თავის მოვალეობას ჩათავა, წმიდა მამას თხოვნივ უარით უსასუბო.

მოროსინი. მთლად ეგრე როდია, მონსნიორ... უბრალოდ, ჩვენი რესპუბლიკის ხელისუფლებას უსუტესთა საბჭოს და სინიორ ბრუნოს გადაცემა რომის მართლმადიდებლის ხელში.

ბელარმინი. მამაკეთი, მაგრამ იურისპრუდენციის თვალსაზრისით თქვენი პოლიტიკა გაუმართლებელია. შეგახსენებთ, რომ ბრუნოს სასამართლო პროცესი ოც წლის წინათ სწორედ ჩემი დაიწყო. მამასადავ, იქვე უნდა დამთავრდეს. ასეთი კანონი არებოდა.

მოროსინი. მონსნიორ, იურისპრუდენციასში მეც ვერკვებო. მაკანონმა დიდი ხანია დაკარგა მოქმედების ძალა, ახლანდელი სასამართლო პროცესი სწორად აქ, ვენეციაში დაიწყო.

ბელარმინი. მე მაინც ვუჭირობ, რომ ხსენებული კანონი ისევ ძალაშია.

მოროსინი. თუ ასეა, ბრუნო ნეაჟალის სამეფოს უნდა გადაეცეთ. შეგახსენებთ, რომ სულ პირველად, ჭრ კიდევ ახალგაზრდა ბრუნო იქ ვასამართლებს.

ბელარმინი. სინიორ მოროსინი, ასე ჩვენ ვერასოდეს ვერ შევთანხმდებით.

მოროსინი. ტყუილად წუხდებით, მონსნიორ, ჩვენ არავითარხელ დავკითხეთ ბრუნო და დავრწმუნდით, რომ მის შეხედულებებს ეტიტაციონისთან საერთო არაფერი აქვს... გარდა ამისა, ვენეცია თავის ავტორიტეტსაც უნდა გაუფრთხილდეს. დაუსაბუთებელი ბრალდების საფუძველზე ჩვენ ვერ გავცემთ ადამიანს!

ბელარმინი. ვენეცია უკიდვითის სარგებლობა პაპის განსაკუთრებულად კეთილგანწყობით. მე ვფიქრობ, თქვენთვის საწინააღმდეგოა, თუ ეს სიმპათია საფრანგეთისკენ გადაინაცურებს?

მოროსინი. ჩვენ პატვის ცვემა რომის პაპისა და საფრანგეთის ხელმწიფის მიგობრობას... მაგრამ ვიდრე უწმინდური თურქების სამხედრო გემები თავისუფლად დათარგმნებ ადრიატიკის ზღვას, პაპის სიმპათია ვენეციისადმი, მე მგონია, არ შეიცვლება. თუმცა, ვენეციის რესპუბლიკა ისედაც ძლიერია და საკუთარი ღირსების დაცვას თვითონ შეძლებს.

ბელარმინი. ვისგან? პაპის ნება-სურვილისაგან?

მოროსინი. თქვენ რა. მეუჭერებით?

ბელარმინი. ღმერთმა დამოხაროს! ასეთი რამ რომ მეუჭერა, თქვენს ბიპარტიტულ ანდრეო მოროსინის გაგახსენებდით, რომელმაც, მიუხედავად სამხაზურებრივი მოვალეობისა, უურადღებდა არ მიაქცია დასმენას და მეტად უხერხულ მდგომარეობაში აღმოჩნდა.

მოროსინი. მაშ, მაინც მეუჭერებით.

გუშავებს ბრუნო შემოყვით. ის შეჩერდება და მოროსინის ბოლო ფრანკს გაიკონებს, რომელიც, შესაძლოა, მასაც ეცება. მე თავისუფალი რესპუბლიკის თავისუფალი მოქალაქე ვარ და კატეგორიულად ვაცხადებ: ეკემინალიზ ვენეცია არ ვარცხნივ! მხოლოდ — დამნაშავეს!

მაშაონევიტიტორი. მე ვთხოვ მის ბრწინებადებამ ვინც ცილილი დოვის წარმომადგენელს...

მოროსინი. საქმე დამთავრებულია ყველილი თავისუფალი ხარო. მაშაონევიტიტორი. (ბრუნოს ბიბლიას გაუწევს). ჭირადნო ბრუნო! მე ვთხოვ, სახარებზე დადიეო...

მოროსინი. მაგან უკვე ექსპერ დადიეო... საქმე ილასაკეთ.

მაშაონევიტიტორი. სინიორ მოროსინი, საპროცესო კოდექსი მოიხიბო...

მოროსინი. საქმე ილასაკეთ-მეთქი!

მაშაონევიტიტორი. ჭირადნო ბრუნო! ვახსენებ თუნი დაციხვის უნდასწრელ ოქსმ და გვასახებ: თანხმები შენი არა იმას, რაც აქ სწერია? (გრაფილის ცხვირთან მიტუნას და გადაკითხობს არ დადიეო).

ბრუნო. აქ მევირ რამ გამოკვებულა, ჩასწორებულა... დასაწყისის სწერია, თითქმის მე დავეთანხმე ამის წინა, მეხუთე დაციხვის ოქსმ. სინამდებელია კი, მე იმავ ხელი არ მომიწერია. და საერთოდ, თვალთავ არ მინახავს.

მაშაონევიტიტორი. ერთი სიტყვით, შენ ადსატრებ ამ ოქსმს უტყუარობას. თბივთ, ახალ ოქსმში შეიტანო... ჭირადნო ბრუნო! ის გარემოება, რომ შენ მრავალი წლის განძილზე ეტიტაციონს კვეთენოც ცხოვრობდი, უფლებას გვამძლავს დავკვეთო შენი რელიგიური შეხედულებების სიწმინდე. ანდალ კი შეგიფიქროს ის დასვენა გამოცდიანო, რომ შენ შეხედულება ცოდელი ხარ და შენს შეხედულებებში ეტიტაციონსა უფრო მეტია, ვიდრე აქამდე აღარა... ამიტომ, ან უფრო სწორად, ამის გამო, გულახილად, უკიდვლავი ხრიკებისა და თავის დაჭერების იმიზების გარეშე, გამოტრად და მოგახსენებ.

ნუცკუსი. ნ. მოიცათ, მოიცათ... (პატრიარქს). ბატონო პატრიარქო, ნუთუ ამაზე ჭკვიანი კაცი ვერ ნახეთ? (მაშაონევიტიტორს). მადრე, თქვენ თავისუფალი ხარო!

პატრიარქი. კი მაგრამ, ძვირფასო ჩემო...

მოროსინი. დარჩით, მამაო...

მაშაონევიტიტორი. მე ვერ ვაგვივ, დავჩერ თუ წვიდ.

პატრიარქი. იყავით, ძვირფასო.

მაშაონევიტიტორი. ეს, რასაკვირველია, ოქსმი არ ჩაწეროთ... მაშ, ვანაგაბოთ... ჭირადნო ბრუნო! წმიდა სწივიტის ხელბით ჩვენ მოვიპოვდებო...

ბრუნო. (მოულოდნელად). მოითმინეთ! მე ვალარებ ჩემს დანაშაულს!

უცლანი გაჩემდებთან. ხანგრძლივი პაუზა.

მაშაონევიტიტორი. რამ? დანაშაულს აღარებო? ეე რიგორ იქნება, შვილი ჩემო, დანაშაული მხოლოდ ნაქმის შემდეგ უნდა აღიარო. თბივთ გულბოთის დადგენილ წესს ხომ ვერ დავარადვებ?

ბრუნო. ვთხოვ, ჩემი განცხადება ოქსმი შეიტანოთ: მე ვალარებ დანაშაულს!

ბელარმინი. გიჟი!

მოროსინი. სხდომას დახურულად ვაცხადებ.

პატრიარქი. კი მაგრამ, თვითონ ბრალდებული მოითხოვს...

ბელარმინი. ბატონო პატრიარქო, თქვენ სუ ერთი. სინიორ მოროსინის გადარწმუნებულა სწორია.

მოროსინი. თანამჯობარე ჭრეჭრეობით მე ვარ, სხდომა დამთავრებულია.

პატრიარქი. ასე არ იქნება, სინიორ ტომაზო, ძვირფასო ჩემო! ბრალდებული თვითონ სურს აღიაროს დანაშაული. ჩვენ უფლება არა გვაქვს ხელი შევეშალოთ... ვენეციის კანონმდებლობაში ეგრე წერია.

ბრუნო. (მოულოდნელად ორივე მუხლზე დადებო). ბრწინავალი სინიორი! სახსებთ მართალად ბრძანდებით. შესაძლებელია, ეტიტაციონს კვეთენოც ხანგრძლივად ცხოვრებამ უარყოფილი იმისმდე ჩემზე, სწორად ვას ამატდინა და მე უკვე ისეთი მართლმორწმუნე ქრისტიანი აღარა ვარ, როგორც ვთავა აქამდე.

მოროსინი. მუხლებზე ნუ დგახარ, სირცხვილი ჩვენ დამიანები ვართ!

ბ რ უ ნ ი. შესაძლოა, მე ახლად ვცდები და არასწორად მესმის ჩემი სკულის ამა თუ იმ დღეობის ნაწილი მნიშვნელობა. მაგ. რამ, მერწმუნეთ, მე ამას გულწრფელად ვნანობ და საკუთარი სურვილი ვნებდები ბრწყინვალე სინიორებს, რათა მათ ვაგან- თავისუფლონ ცოდვებისგან.

მ რ ო ს ი ნ ი. (ვივრის). მუღღებზე ნუ დავახარ, ადექი! ნუნციო უსი. დამწვდილი, სინიორ მირისინი. ხომ ვაგონეთ: ჩვენ უფლებია არა ვაგავს, ხელი შევუხალათო.

ბ რ უ ნ ი. უფროხელხად ვთხოვ მაღალ დღერს, და თქვენც, ბრწყინვალე სინიორებო, მომიტევეთ ჩემი შეცოდებანი... მე მზად ვარ შევარსებო უკოვლად, რასაც ჩემგან მოითხოვენ.

მ რ ო ს ი ნ ი. იქნებ გეყოს? ვაფიგეთ, ადექი!

მ ა მ ო - ი ნ კ ე ლ ი ზ ი ტ ო რ ი. კიდევ ხომ არაფერს გვიტყვი. შეილო ჩემო?

ბ რ უ ნ ი. (გაქრევებით ღვება). მარტო ეს მინდოდა მეოქვა. ზელარბინი, სინიორ მირისინი... თუ შეიძლება... ორიოდე სიტყვა... პირისპირ...

მ რ ო ს ი ნ ი. არ არის საჭირო. ბრალდებულმა თითონ აღიარა თავისი დანაშაული. ვარდა ამისა, მან დაამტკიცა, რომ... ერთი სიტყვი, კაცი კი არა, მადლი უკოვლად მოკიდებ ხელი და რაც გინდათ. უქნებო! თუ თვითონ ვიშარადგომლებ მისი ბრწყინვალეობის დღის წინაშე, რომ, რაც შეიძლება, მაღლ მოგვაპრობონ თავიდან!

მირისინი სწრაფად გადის, დანარჩენებზე მას მიჰყვებიან. პ ა ტ რ ი ა რ კ ი. (ნაიამოვნებით). ნსც ახს! ბელარბინი, ძვირფასო, შეიძლება წაიყვანათ. ვერ გამოვიკა მინც, რაშია დაქირა- ლა პაპა კლიმენტის ეს ბედოვლათი ბერი? ლუთერი რომ უკო- ვლადო, ან კალივი, კიდევ შეშის... პ ა ტ რ ი ა რ კ ი. (სიბრძნით). უკვე ეტლისებიდან ისმის, სხდომათა დარბაზში მარტო ბრუნო და ბელარბინი არიან.

ბ ე ლ ა რ ბ ი ნ ი. თუ გესმის, რა ჩაიღიან?

ბ რ უ ნ ი. რომში მოგვკვები. შენ ხომ გვ ეცნოდა? აქი თქვი, უკოვლადვე მართალი ვარო, მეც დაფიქრებ... რა ვიცი, იქნებ ექვსი-შვიდი წლის შემდეგ ვარდა არ შეუისნება, ზურგა შევაქციო ჭყარცმის და შევაფურთხო... ასე, ჩემო სიყრმის მე- ვისაბო... თუ კოვონზე დაწვა ჩემი იღბალა... მოკლედ, შენ დამარწმუნე ჭკალი, დამარწმუნე.

ბრუნო თვალს მოარიდებს ბელარბინის და საღვლე შორს, სიკეთეს იუბრუნებს. შეშინებულ ბელარბინს სახეზე ზელცხს თფარებს. ზევიდან ჩამოდის პერგამენტის მსგავსი ფარდა. მას- ზე სწერია:

„ბატონო დესპანო! მისი უწმიდესობის, პაპა კლიმენტის მიერ გამოგზავნილი ნუნციოსის დაყენებული თხოვნით, ჩვენ თანხმობა ვაცხადებთ, რომის ტრიბუნალს გადაეცეს ყოფილი ბერი ჭორღანო ბრუნო, რომელსაც, მისივე აღიარებით, მრავალი ცოდვა აქვს ჩადენილი, თუცა, ამჟამ დროს, იგი გამოჩე- ნილი მეტყვიერია. ჩვენ სიამოვნებით ვაქმაყოფილებთ მისი უწმიდესობის თხოვნას და ვთხოვთ ვადანტო მისი უწმიდესო- ბის ჩვენი გულწრფელი თანაგრძნობა მისი განმრთობების არა- დამამკაცოფებელი მდგომარეობის გამო...“

პასუხად ჩიკონი, ვენეციის არსებულის დღეი.

მომრე ნაწილი

რენესანსული დარბაზი, ინკვიზიტორული წესისამებრ, გამო- აქვს განაჩენი. აქვეა აყვსურებები — ჭყარცმა და ა. შ. კარლინა- ლების ხროვანი ბელარბინიკა, იგი განაჩენს კითხვობის, მკუ- რბლისიერ ზურგმშექვეული ბრუნო მუღღებზე უფრავად დგას. პა- ნოპტიკუმის მსგავსი სურათია. გაუნძეველად მღვარი კარლინა- ლის ცილის ფიგურებს ჰგვანას.

ბ ე ლ ა რ ბ ი ნ ი. ჭორღანო ბრუნო, ჩვენ დავადგინეთ, რომ შენ გამოწურვებოდი. პირწყარადნილი ერეტაიკოს ხარ. ამის გამო სათაფლი კანონების მიხედვით დაიჭივ. შენ აგვერებს უკოლ- ნარიი საკვლეუნი ხარისხი. დიდი თუ მცირე, რაც აქამდე მოგ- ნიჭებია, ჩვენს მიერ ვანდენილი ხარ ჩვენი ეკლესიის თმბიდან, არ ღიბს ხარ მისი წყალობის. ვადანტეკომ საერო სამართალს

და იგი მოვაგებს სასჯელს დამსახურებისამებრ. ხოლო ანა- თან, იმასაც ვთხოვ დაიწინებო სასამართლოს, რომ შენსა- ლის კანონთა სიმკაცრე, რათა დასჯა შენი მოხდენ უნდნობოდ და უსანხიოდ...

ბ რ უ ნ ი. (დასწული ხმით). მამ კოვინო... (დაიბებება და ძლიერს წამოდგება ფეხზე). თქვენ უფრო გეწინათ ამ განაჩენის თქმა, ვიდრე მე მისი მოხდენა.

შუაში ეგვბა წარწერიანი ფარდა: „რომი. 1600. 16 თებერვალი. ვიმედოვნებთ, რომ დღეს მარტოლსაჯვლებს საზეილო მოქმედების მოქმედი შევიტებო- დით. ჩვენივითი ცნობილი არ არის რატომ, მაგრამ ეს საზეილო მოქმედება არ შედგა. ერთი ბერი უნდა დაესაჯათ, საშიში ერეტაიკოსი. ოთხშაბათს, კარნივად მადრეტის სასახლეში გა- მოიტანეს განაჩენი, რამედ უფრო აზრები მისი შემზარავია. მაგრამ იგი ვიგანარძობს თავის დაცვას და ამისთვის ყოველგვარ და- უწყველოდ საშუალებებს მიმართავს, თუმცა მათთან გამუდმებით დაიარაღებ ლუთისმეტყველი. ჩანს მას სურს, დასწვან კო- ვონზე უღასტებოდ...“

ფარდა ადის. გამოჩნდება ციხის ევირო საჯანი. ბრუნო წინ და უკან დღის. გუშავი დროდღებო ბოლოს მოიუღდებს, თან მონრესტულითი მისჩერებია ბრუნის ნაბიჯებს.

ბ რ უ ნ ი. (თითქო ციტატა ისინებება). დამწინება, ჩემი მიზნით სახელი შეგვლახობა და ბრალად ბრძენი სოყრატეს მკვლელო- ბა დაგვლო.

გ უ შ ა გ ი. მოკედტი

ბ რ უ ნ ი. თქვენ ალბათ ვაგონით, იმან დამლუბა, რომ არ მეყო დამამტკიცებელი საბუთები? ეს ქვემარტების არ შეეისბა- მება.

გ უ შ ა გ ი. ვეყო. შენი ლუბობით ვის არ გადაიჭრე. თვით მის უწ- მიდესობა პაპსაც კინაღამ წამოსცდა რაღაც. სხეულის რომელი ნაწილი უნდა ფიქრობდეს ადამიანი, შენი დაწვა ერთი დღე- თაც რომ ვადასდეს.

ბ რ უ ნ ი. იმან დამლუბა, არ ვინდობო მაგ ტაქინსახარების წინაშე მელაპარაკია, რასაც მეტი სიამოვნებით მოისმენდნენ. უკო- ვლდობის შეუძლებლად მომჩინდა თავისუფალი ადამიანის ღირ- ხების შლუბა. ამტომავ ასე დავიცავო თავი და შეუდგარ არ ვნანობ. სკვლელებს უფრო მეტი სიამოვნებით უსვლავები, ვიდრე სიციხელებს, სხვაგვარად რომ მოქვეყნულიყო.

გ უ შ ა გ ი. ხმა ჩანუყვებ-მეთი! თორემ, ლმობიანია, ამოალოცე ხმა ბიძგრო ნენს. პირველ რიგში ეს უნდა იქნა წმიდა ინკვი- სიტორის — ამოლოცვა ენა და ცალკე დაწვა კანონზე. მაგრამ არაფერია, სკვლეს გვიან, ვიდრე არასდროს. ხანს ბოძს მიგა- კრავენ და ცეცხლს შეგაკუთებენ. მაგ მყარად ენას ამოვამრო- ბენ და თავს ზემოთ მიგვიდგებენ.

ბ რ უ ნ ი. თქვენ მოგმართათ, ათენდლონო მამაკაცნი! მე გგონი, რაც ახლა ჩემს თავს ხდება, ურგო ნაქმე არ უნდა იყოს. ჩვენ ნაწილად ვცდებო, როცა სიცილილი ცუდი არ დაგვგონია.

გ უ შ ა გ ი. მაღე თვითონ ვაარჩეე კარგს და ცუდს. ბელზებელი უკვე ილხებს კიბლებს. უკანონო ვადგინდის, იქვე აქვს კიბ- ლი. ჩემი თვალთი ვნახე, კამოსინტოს კიდელზე ეხატა.

ბ რ უ ნ ი. რამდენ სიცილილი შეიძლება ორგვარი იყოს: მიცალდე- ბული ან არარად იქვეა და ვერარას შეიგრძობს ახ. რო- გორც ვგვონია, სული იურება სხეულს და საღვლე სხვაგან ისედატრებს. ხოლო თუ ვერარას შევიგრძობოთ და უკოვლი- ცებია მხოლოდ, ისე უსმობო, მაშინ სიცილილი დიდებუ- ლი მოგონება ყოფილა.

გ უ შ ა გ ი. ისმენ იცილებო, რასაც სწორის ამბობი ერთი კი ვიცი. საშუალო სტანცველი ნაწილიად არ ავადდება. შენისთანა ერეტაიკოსი არ უნდა აცოვლო. დღის მცელოდანვე თავი ამო- საღვლე. აი, ისე, მისებებს რომ უშეველიოთ, როცა ეს ურ- კულიოა ქალაქი დაეიკარო.

ბ რ უ ნ ი. თუ სიცილილი სულთა ვადანსხლებია ერთი ადგილიდან შეიგრებე, ამასთან ისე მართალია, თითქოს მიცალდებულბით სიცილებს ვანაგრძობდით, არც ეს იქნება ურგო.

გ უ შ ა გ ი. დამალე ხარ, ქირა ხარ... თვეში ექვსი დღეო... არ ვეს- მენ... სხვა რამზე ვიფიქრებ. მაგალითად, იცი, შენ, რომ ერე- ტაიკოსული შეგვი მოწინაშენებ? ნაწილიად ვიცი, მათ შო- რის კორფები არიან. თვითონ ვაგისნეყო, ქალაქი რომ ავი- დეთ. ვავხდილი, დღეშობილა დაუყენებელი, ოთხი აკა-

საბჭოთა საქართველო
1929 წლის
სექტემბერი

ვება, მებუთე სინჯავდა. გული კი დამწუხდა, მტყარდებუტეს მომიწია, თვალები გადმოვიცინაზე ჰქინდა.

ბ რ უ ნ. და თქვენ? მსაჭუნო, კეთილი იმედი უნდა იქონიოთ სიკეთელში. უნდა ვახსოვდეთ, სამართლიან ადამიანს ღმერთი ცუდს არ აფარებს შენაშთებებს არც საქაოს, არც ხაიქოს და უფალი არ დაღვიწევს მას საქმეთ.

შეოდიან ისმის მოახლოებული ნაბიჯები. დადგა დრო ჩვენი განხორბობისა. მე სიყვლის მივგებები, თქვენ — სიკეთლებს, ჩვენ ორში თქვენ უკეთესი ბედი გერგოთ, მაგრამ უფლისაგან დაფარულად, ღმერთის ვარდა...

ამ სიტყვებზე შევახალხობინე კაცები შემოდიან. (შემფოთებულა). რა მოხდა?

გ უ შ ა გ. იმ რა ვიცო!

ბ რ უ ნ. ძველ პასუხს უმიწოდებს). რა უნდათ? დადგა დრო? გ უ შ ა გ. მაღლობა ღმერთს, დაგიდგა აღსასრული, ახლა დაგწავდა.

შემოდიან ქარისკაცები და შემოურტყმინან ბრუნს.

უ ფ რ ს ი გ უ შ ა გ. ქორდანი ბრუნო, გამოგვეყიო!

ბ რ უ ნ. გერ ხომ არ გათენებულა, ღმერთო, შენ მიწვევდა!

უ ფ რ ს ი გ უ შ ა გ. გამოგვეყიო!

ბნელდება მხოლოდ ქარისკაცების ფეხის ხმა ისმის. მით შორის ნელა, მძიმედ მიიბრუნებს ბრუნო.

ბ რ უ ნ. ხალ მივაყვარო, რა გინდაო ჩემგან?

არაინ პასუხობს. უფრო ხმამაღლა ვაისმის მწყობრი ნაბიჯის ხმა. უცებ იწმუხება სინათლე. სცენაზე ფარდასამოფარებელი პაისის მისაღები თოხანი.

უ ფ რ ს ი გ უ შ ა გ. პატარაი მოვიყვანეთ.

კ ა მ რ ბ ე რ ი. ვაღლობთ, არ დაგვიწყდეთ, ამის თვისება ძეხორციელმა არ უნდა გაიგოს.

უ ფ რ ს ი გ უ შ ა გ. გასაკებია.

კ ა მ რ ბ ე რ ი. აქ დაშლოდეთ, შზად იყავი. გამოიყიე, ძმაო ბრუნო. აქეთ წაშლი...

ბ რ უ ნ. ხალ მივაყვარო, რა გინდათ? კ ა მ რ ბ ე რ ი. აქეთ...

აიწევა ფარდა. დიდი თოხანის შუაგულში ტახტზე ზის პაი. წიდა მამაო. (ბრუნს). დაიჩოქე ქრისტეს უზუნაესი მოსახლის წინაშე დაგხარ. გეხის, ბერო, დაიჩოქე! (ბრუნს ხელს, ჰკრავს).

პ ა ი. გუშავი არ გვერდდება. ჩვენს პირად უშინორგობას არაფერი იტყობა. შარტო გვინდა დაგერჩე... მასთან. შეგთქმა ვახვიებ, შეილი ჩემო.

კმეჭპერი ვაღის. ბრუნო ძლივს დგება დეხზე. მიგვაახლოდეთ... აი თურმე როგორი ყოფილხარ...

ბ რ უ ნ. რას ნიშნავს ყოველივე ეს?

პ ა ი. დიდს არაფერს, შეილი ჩემო. ანუ, უნდა გითხრა, რომ... ერთი სიტყვათ, ამაოდ თავს ეღ დაიბოდებ, ქორდანი ბრუნო, ცნობისმყოფარ მოხუცის ახარებია ეს შეხვედრა და მეტი არაფერი. ხანდაშეულობის ძუწწ ხელი ძნელა იტებებს ჩვენთვის ძილის სიძაბეს; და საერთოდ ჩვენ ვადაწყვილებთ, რომ საინტერესო იქნებოდა. ვეყვანებთ. მით უმეტეს, რომ ასე ვამუდგებთ, წლებს მანძილზე შენს გამო ბევრი თავსატეხი გაუზინე მოედ ჩვენს აპარატს... ჩვენ უკვე ვაგობეთ, ძვირ ჩემო, ახლოს მოდი-შეთი. სიბერემ ბოძი დაგვეგარა თვალბეჭ. თანაც ეს საშინელი განათება... შენი უწავეულებრი აბდაუდეს გამო უფრო ახალგაზრდა გვეყვით, ქორდანი ბრუნო, სინამდვილეში წვერი, ნაოჭი ჩვენსავით გქონია.

ბ რ უ ნ. სიყვლიდს ზღურბულზე ადამიანი სულთან ერთად სხუელოდაუ ტყავდა, ქრისტეს მოსახლად. ზოლო მე შეიდი წელი მომიწია ამ ზღურბლიდან დგომა. ბოლოსდაბოლოს რომ გათენდება, გადავბიჯებ, ალბათ.

პ ა ი. დიხ... ისე ბული გვეწდება, რომ არ შეგვეძლია თავად მოგიალოვდეთ, წელსკვის გამო ვერ ვხედავთ. იქნებ ვაგებდით? ახა ვცადოთ... (ობრაქს). ხომ ვამბობდით...

ბ რ უ ნ. წელსკვი ვაქეთ?

პ ა ი. ამ ქვის ტახტმა სულ დაგვიპოლა გავაწელი. ყური მომიგდე, იქნებ ცოტა თავი ახსო, სახეშო ვინდა შემოგხვდეთ. ბრუნო ციკლობს გაძიართოს, მაგრამ ეწენსა აღშობდება. (წინის მოგებით). პა-პა, წელსკვი ვაქვებ აი, ხომ ხედავ, შენ

კი სულ ცოტა ოცი წლით ნაკლებ ხანს ტკენა ამ ცოდვლამიქს.

ბ რ უ ნ. წიდა მამაო, ინკვიზიციის საყვარებლო უკვენი უწიდას ღმობის ტახტზე ნაკლებ ცოცი და ნინტიანი როდ... შეიდი წელი, ქრისტეს მოსახლად? შეიდი წელი ინკვიზიციის საყვარებლოდგეშა...

პ ა პ ი. იცი, კარგად მაინც ვერ გხედავ. იქნებ შეძლო და ორ საეუბურზე ამოხედე? ამ მოსალო, კანონის დარღვევა, მაგრამ ვერაინ დაგვიხახავ... ახა, სცადე, ჩამქედ ღელი. (ცეცხლის უწვის).

ბ რ უ ნ. არ შემბოძდა. მეორეჯერ რომ მაწამეს, ხელი წაშრთავა ვერც ავამორჩავებ ვეღარასოდეს. გადმოწყავა არ შემბოძდა... თუ მიწყულად ნებას დამართავ, რომ დაჯდებ, ოთრებ ჩავიყე-ცილო მაგ შენი ტახტის ქვეშ, უტყებ დგომის თავიც აღარ მაქვს. (ცეცხის).

პ ა პ ი. რა მოვივია?

ბ რ უ ნ. მუცელი, წიდა მამაო, მუცელმა დამიარა.

პ ა პ ი. გვერდია, ქორდანი ბრუნო! დრმაღ ჩასხნიქე. აქ საიორ-ფარტუის მიგება ძნელა. ახა, როგორ ხარ?

ბ რ უ ნ. უკეთესად... ჩრევისთავის მაღლობელა ვარ. რა მჭირს, ახა ვიცი. ამ დღეს ექვსჯერ მოვიბოხებ.

პ ა პ ი. ესე იგი, მაინც გვერდია?

ბ რ უ ნ. მერხია, მაგრამ სიყვლის არა, წიდა მამაო, სიყვლი-ლი ჩემთვის საშობი არ არის. იმიტომ, რომ უმ მოყვალბობლები არაჩაობად იქცევიან, მაშინ სიყველი დღებელი მოგორი-ვა. თუ სიყველი სულთა გადასახლება ერთი ადგილიდან მეორეზე...

პ ა პ ი. პლატონის დალიცელი. სორატის სიტყვა განაჩენის გამოტანის შემდეგ... ვიცი...

ბ რ უ ნ. ცეცხლის მგონია. ბავშვობაში ერთხელ ნაკვერჩხალს დაწვედი ხელით, უბრალოდ, ისე, დამანინებო.

პ ა პ ი. მოწიფეულად ახაკუნე სულ ცეცხლად ეთამაშებოდი, თუ მესხებრება არ ვვალდაბობს. მეტრც მხოლოდ ცნობისმყოფარების გამო, არა?

ბ რ უ ნ. ქრისტეს მოსახლად, იმ ტკივილის დაღვიწება შეუძლებელია. შენი ინკვიზიციის კალბები რომ მაწამებდნენ, იმ ტკივილიდან შედარებით აღერის იყო. თეცვა მათი მონდობმა, გაეცხებთ ჩემი უღრეცვა, უღრეც ქებას იმხატრებს. ცეცხლი... ჩემი სული ჩემს სხეულს რომ გაუყრება, ალბათ ვიგრძნობ, როგორ იწევა ჩემი ძვლები?

პ ა პ ი. რა სული იცის... შეგთქმა მერწმუნო, ისეთი საშინელი სული იცის, პირდაპირ დაგვეძლია ქვეყნად ამაზე მტრალა არაფერი არსებობს. გულ-მუცელი ვატრიალდება ამ სუნისგან ბედნიერი ხარ, ქორდანი ბრუნო, შენ სუნს ვერ ვიგრძნობ. მყვლდობა აზრობი, სიყვლისმოქალი ცეცხლის იკვანისა და უხამიანი ანაორთქლებდა მამოხე კარგავს გონებას. ასე ბრო, ვერაფერს ვერ ვაგებ. ჩვენი კი ბოლოდებ უნდა შეხვედრა წამების ფილა. უნდა ვისხებო კანცელარიის აივანზე. კოცონის სიბრუნებელი ნაბიჯის მანძილზე. და როგორ წყის, ჩვენს სამართალიან საქმის არსებობის დროს, ხელი არ გვეწვალბობს: ხვალ კანცელ-არბისუფლისძის ქარი დაუბერავს, რომელიც შარტო ახალბა და სუნს რადი ვაკვარებს, ფერფლსაც ბლო-მად მოგვყარის. ახა, ახლა შენ მოვიგინებთ.

სიტყვე.

ბ რ უ ნ. რა გინდა ჩემგან, უწმედსო?

პ ა პ ი. განსაკუთრებული არაფერი. უბრალოდ გავინდოდა გვენახე, მორჩა და გათავდა. ახასთან, გავინდოდა შენი იღები შეგაჩვე მოყვებისა.

ბ რ უ ნ. ჩემი იღები ბევრჯერ გამოიბიჯეას უველა ქვეყანაში, სიდაც კი მიცხოვრია. ვანვლილო შეიდი წლის მანძილზე და-კიობებზე და წამების დროს ბევრჯერ მომიწია მათი გამოყრება. ახლა შენმა მსახურებმა ჩემზე უკეთ ციან ჩემი მოძღვრება. კარდინალ ნანსევერისის ქითხებ, გენგავს — ბატონ მაღრუცის.

პ ა პ ი. მარტოეი კა ხანია სიბერისგან გამოთავყნდა, ხოლო ნანსევერისი უბრალოდ იღობია.

ბ რ უ ნ. სამაგიეროდ კარდინალი ბელარმინი...

პ ა პ ი. მართალი ხარ, მაგრამ ღვარძლი აღერობს, ავეულა იეზუ-

იტია. ჩვენ გვსურს მოვიზინოთ. ჩვენ მოვიზოვო, გობრძანებო!

ბ რ უ ნ. მეკადრიც რომ ვიყო, ვერაფერსაც ვერ მიბრძანებ, ქრისტეს მოსაუდრევ.

პ ა პ. არა, ჩვენ შიდად ისე ვერ გამოვთქვით ჩვენი აზრი. იცი, ძალაუფლების უღელქო მონობასანიათა, სიტყვათა კუმეზობრძანებს გვაიწივებს ხოლმე. ჩვენ უნდა გვეთქვა — დაბეჭითებით გვიგებო!

ბ რ უ ნ. მეც მაქვს ერთი სახეობარი, ქრისტეს მოსაუდრევ. ამ ბოლო დაბეს, უფრო სწორად, ამ ბოლო დაბის შემდეგ მაინც მომასვენებ!

პ ა პ. ჩვენ პირიქით ვგზოვთ, უკანასკნელად ავაგაღილე შენი აზრებით. თუცა, ჩვენ ვაბეჭდებთ, რომ შენი მოძღვრება ამაღლებულია მხოლოდ იმით, რომ დახლოებულია და ეწინააღმდეგება არა მარტო საღვთო წერებს, არამედ ხალ აზროვნებასაც.

ბ რ უ ნ. არ არის სწორი. თქვენც მიხვიდით ჩემს დასკვნასმდე. ტვივის გამწვანვა რომ შეგეძლოთ!

პ ა პ. ეგ მართალია...

ბ რ უ ნ. რა სიტყვი?

პ ა პ. არაფერია, არაფერი, განაგრძე... ყურადღებად ვართ ქცეული, კორდანი ბრუნო!

ბ რ უ ნ. არა, რომის მეუფეო, სულაც არ ვაიბრძნებ ჩემი აზრების გაღვრებას, მით უმეტეს, მეცნიერული კამათის გაიზიდავს. ახა, დაფიქრე, რა დღეში ვარ! უმაგვილოც... ექს ჩემი ცოდნისთვის ქვეაუ რომ დამეტანებინა და პირი არ დაბელო, აქლა შენს წინაშე არ მომიწევდა დგომა.

პ ა პ. სისხლდღეს ჩნაბავ, ბრუნო. ნაღვილი მეცნიერი თავის ცოდნის ხაზებს უწილავდეს, თუნდაც ამისთვის ტყავი გააძროს. შენც ხომ მეცნიერი ხარ, სხვათა შორის, ეს ამბავი საეჭვოდ არაფის გაუხილა, შენს მტრებსაც კი, რომლებიც ბრალად ერთგულების გადებენ და არა უცოდინარობას... ახა?

ს ი რ უ მ.

ჩვენ სულაც არ გამოუღებო... თუ გინდა, წად!

ბ რ უ ნ. (წასვლის დაპირებებს). კარგად მეყოლიე შენც და შეხიღებო.

პ ა პ. იგი დავაწყდა, ბრუნო. ჩვენ გვიწოდდა დავრწმუნებულნი. ვიყო, რომ ეს განაჩენი უფიქრობით და შურით იყო ნაკარნახევი. შენ ხომ სიჭოტისთვის მოვიხატეს. რა შუაშია აქ შენი აზრები, რაიც, როგორც ამბობენ, სულაც არ არის შენი, არამედ ნაპარაკია აქეთ-იქიდან.

ბ რ უ ნ. (აღუღებულ). ვინ გაბედა? ბელარმინი გაბედა ამის თქმას? იმ...

პ ა პ. სიმშვიდე, შეილო ჩემო... სიმშვიდე, დღმართმა დაიფაროს, ახლა რომ სისხლი ჩაგექცეს. მთელი რამი იღვრებდა ერთგულების დაწეს და ხომ ვერ გავაწიბადებთ ბუღ ვინმე აუცილებლად უნდა დაეწავა.

ბ რ უ ნ. არა, მაინც როგორ გახებამ იმ თაღლითმა, იმ უტვირო მჭობიანმა. გაგელანინი წაეთხაბებ და მფარველებით რომ არ შევლოდდა, ნაკავარის ხარისხსაც ვერ ვღერსობდეს ეს ხომ ყველაფერი იცის. სხვათა შორის, ძალიან მანტრებებს, ვისთან ამოიკითხა ისეთი თანმიმდევრული კონცეფცია, მე რომ მაქვს?

პ ა პ. პარწინდობას, შეილო ჩემო, „საყარო ერთიანია“.

ბ რ უ ნ. რა? არ გეწინააღმდეგებთ. პარწინდებ მართლაც უწერიან მხატვარს რამ, მაგრამ სად მიავენდა ისეთ დასაბუთებულ მოსაზრებას დედამიწის უძრავობის წინააღმდეგ, ჩემს შრომებშია რომ მაქვს?

პ ა პ. ეგ მართალია.

ბ რ უ ნ. ხად ამოიკითხავდა საყაროს უსასრულობას? ის ხომ მართლაც უსასრულოა, რომის მეუფეც? სულელი თუ დაიჭირებს იმ ზღაპარს, რომ საყაროს ცენტრშია დედამიწა და მის ირგვლივ მოძრაობენ მთვარე, მზე და სხვა პლანეტები, ხოლო ცის სფეროები გუნდ-გუნდ ვარსკვლავებითაა მოჭედელი. ეს ხომ სიბრძნეა საყაროს ცენტრი არ განაჩენ, რამეთუ იგი უსასრულოა. კარგად რომ დაფიქრე, მიხვდები.

პ ა პ. მე უკვე მიხვდი.

ბ რ უ ნ. არ და იცი, რომ ამ უსასრულო საყაროში ვარსკვლავები...

პ ა პ. გაავრცარბელი ცესტოვანი სფეროები, ჩვენი შხის მაგ-

ვარი, და მათ ირგვლივ ზუსტად ისეთი საყაროებია, როგორც ჩვენი.

ბ რ უ ნ. რომის მეუფეც, ვხედავ, გასცნობიარ ჩვენს შრომებზე უღელსუფლებათ.

პ ა პ. ვერ მოკრებოვს! არაფერსაც არ წამოიხვავს.

ბ რ უ ნ. მაშ რაგობრძანებ შეგეტყვი.

პ ა პ. (ხმადაბლა). არა. ჩემით მიხვდი ყოველივეს, კორდანი ბრუნო. საყაროს უსასრულობა შენ კი არა, მე აღმოვჩინე.

ბ რ უ ნ. რა სიტყვი, ქრისტეს მოსაუდრევ.

პ ა პ. რაც გაიგონე, არაფერი მოგვურბენია. ქაბუჯობისას ძველ ავტორთა თხზულებებს ვიკითხულობ, ბევრჯერ დავფიქრებულვარ საყაროს აღნაგობაზე. მეც წამოიხვავს პარწინდელ, ლიბანი, ისტორიკ. კოპრინისკის პოლენიერი კანონებიც, უარს ვერ ტყვი, რამ იცი ელკარნიკის მოძღვრება და ბევრსაც დაეძესხებ მას?

ბ რ უ ნ. უფროსად ბუბებუტეს.

რ ა ლ ა თქმა უნდა, უფროსად არააღვიდ არ მოვიცილოდ არასდროს...

ბ რ უ ნ. მე ვანავითარე მისი თეორია, ეს ჩემი დამსახურება!

პ ა პ. მეც ვანავითარე მისი თეორია, კორდანი ბრუნო. შენ გგონია, რომ ყველა კარდინალი უტვირო იბადება? არ, შემდეგ უტვირობებს თავი... ჰოდა, მეც ვფიქრობ. შენ მართალი ხარ: მეცნიერების დედამიწად დღემდე შეუღლებულია არ მიხვდება საყაროს უსასრულობის აზრად, მაგრამ ეს აზრი მე შენზე უფრო ადრე გაიჩნდა.

ბ რ უ ნ. მამათე, ქრისტეს მოსაუდრევ, თუ სწორად მიხვდები, შენ ამბობ, რომ ჩემზე ადრე აღმოაჩინე იდეები, რომელთა გამოც მე ხვალ დამწევად?

პ ა პ. ხვალ არ, დღეს.

ბ რ უ ნ. შენ მიმტკიცებ, რომ აღმოაჩინე ისინი, ჰო თუ არა?

პ ა პ. ჰო, ნაკტიკებზე მე პირველმა აღმოაჩინე ისინი.

ბ რ უ ნ. ესე იგი, შენც მიგანჩნია, რომ საყარო უსასრულოა... როგორ უთავსებ ამ შეხედულებას საღვთო წერებს?

პ ა პ. აქ ვგზოვ, იდობრძანებ ნუ ჩამოვლი-მეთქი. ასე ჩემს კარდინალს და დღისმეტყველებზე შეგიძლია იფიქრო. გასვოს მხოლოდ ის, ვინც არ იცის მთავრატყ...

ბ რ უ ნ.და მაინც თავებდობს იმსჯელობას ან ხაკიბებზე, ამასთან საღვთო წერლის ადგობებიც მოიშველიოს, თანაც საკითხი შეცდომით ახსნას, მხოლოდ ის თუ გაბედავს აუგად მოისხინოს ჩემი თხზულება და გაილაშქროს მის წინააღმდეგ. კომპრომი, ებისოლოე ჰაპ პავლე მესამეს... მაგჩამ შენ ხომ რომის მეუფე ხარ!

პ ა პ. ყური დამაბდე. ვანათლებელი, მოაზროვნე აღმამანიები ვართ და ორივემ კარგად ვიცით, რა სტროსულობით უნდა მოვეცილოთ საღვთო წერებს. საყარო კი არ უნდა მოვარგოთ მოძღვრებს, მოძღვრება უნდა შეეფერებოდ საყაროს.

ბ რ უ ნ. გამოიხი, დახასწარო... ჩემი დამოხმციკებ, რა სახეითი? ხად, რომელ შრომებში წერილ ამბე?

პ ა პ. არხად, ადრე ერთი სიტყვა. მარტო ცოდნა შევიფინა. სულ ვფიქრობ, ირცე თუ გვიან ეს აღმოჩინე თავს გამოუფიდა. ამის გამო ელესიასაც მოუწევდა თავისი პოზიციების დათმობა, ხოლო თუ არ დათმობდა, სულაც შესწევდა არსებობა. აქედან გამოდინარე, მე, როგორც ეკლესიის ერთგულ შეიღს, ყოველივე უნდა გეღინა, რამა ეკლესიის დროულად მიიღო და ეკადავა ეს უსაღვლობო კუპოვებობანი, რომელნიც ქრატყობით ცოცხა ვინმე თუ იცის.

ბ რ უ ნ. ეკლესია რა შუაშია საქმე ჰუმანობისას ეტება.

პ ა პ. იმ შუაშია, რომ მართალია. ჰუმანობრძანებ მხოლოდ ეკლესიასთან ერთად შეიძლება იყოს მართალი. ამიტომ, პირველ რიგში, ეკლესია შეიწინა მოსაყოფებელი, ამიტომაც გადევნებოდა ვანამეცნიერებ კერ კარდინალს, ხოლო შემდეგ — პაპი, როგორც ხედავ. მოგახერხე. ჩემი მდგომარეობა უფლებს შესაძლებლობებს მანიჭებს. რაც მთავარია — უწმინდობას. პაპის დროც არ შეიძლება...

ბ რ უ ნ. როგორც, მაგალითად, ჩემი, არა?.. კარგად მოგფიქრებია, მაგრამ აქამდე ერთი რატყორმაც არ ჩაგატარებია, რატომ? რა? წლია, რაც პაპი არა.

პ ა პ. გულახლოდ ვიტყვი: არ შემიძლია. ეს ჩემს ძალაუფლებას აღებამება. ასეთი რატყორმის განსახორციელებლად მთელი ფი-

ლოსოვია და ლეონტეველებმა უნდა შეემეცადა. მაგრამ ესეც არ კმარა. ახალი ფილოსოფიის და ლეონტეველების დამკვიდრებელი თუ გვიანა, უნდა გავაყაროთ მთელი ღმერთი ლეონტეველები კარდინალების უმეტესობა, ეპისკოპოსებზე რომ არაფერი ვთქვა. მართლმაც ამ საქმის ვერ აუჯალ. სახედნიეროდ, შენ გამოიხინდი. ახლა ორნი ვართ

ბ რ უ ნ. და ამან ისე ვაგახარა, რომ კოცნებე გინდა დამწუხრე?

პ ა ბ. მიმოიხილე. ზღაღ, ესე იგი, დავე დღეს, ჩორადნი ბრუნო დაიწვიხა. ეს ამბავი უცებ დაინტერესებს უკვლას. ჩუმწუმად დაიწვიხებ მისი უცნობი წიგნების კითხვას. მისი იღებო, მიხლოდა მეტყვა, ჩვენი იღებო, ათასობით ადამიანის გონების დაღუპვებზე; ამ თხოვლებათა წყალობით ამის წიგნს შემდეგ ყოველი მომდევნო თაობა მუდამადა იცინებს ამ სისულაღებზე, რასაც ასეთი მომავლინებელი სერიოზულობით ქადაგებს დღევანდელი მეცნიერობა.

ბ რ უ ნ. ზუსტი ნათქვამია — მომავლინებელი. რაღას მაწავალ შეიძლება წელი?

პ ა ბ. მხოლოდ ასე თუ განაგაღებდი. იცი რამდენი დრო და ფეიკარ დაუბარე, ვიდრე ჩემს გეგმას განვახორციელებდი? რა ღონეს არ მიგზავნი, ხელთ რომ ჩამეცდე ვენეციელთაგან. მთელი დიპლომატიური კორპუსი გაუშვი მაგ საქმის მოსავლარებელად.

ბ რ უ ნ. დიდი პატივია ჩემთვის...

პ ა ბ. ხოლო მერს ამა დაფიქრდი, უზუნაესი ინვესტირების დაწინაურება. კაცო გვერდობოდა, უკვლხარ პირობებში, რომ... შენ ხომ დამინაყვლი იყავი? ესე იგი, ჩვენი იღებო გვიწოდებოდა, რათა დამინაყვლებს შემწეობა გეძლეოდა და შემდეგად გულმორწყულად ან ჰგონებოდა. ამიტომაც ამ თანამდებობაზე ბელარმინი დაწინაურდა. მართლაც, მისი ყოველი ნაბიჯი ზუსტად იხილი გამოდგა, როგორცაც ვფარაუდობდი. მიითვინებს მივემაც არ დაგვირეგებია. დარწმუნებული იყო, მარტოებდა ემსაკომბა და გაგვავაამაშებდა. ის კი არ იცის, თვითონ ჩვენ გავათამაშეთ იგი. (ციქონს)

ბ რ უ ნ. გამოდის, ეს რაღა შენ დამაქირებ?

პ ა ბ. უღებოდა რაღო, ბედურული დაფიქრებდა, რა მოკვლის. ჯორდანი ბრუნოს ეინათა ათას წიგნს შემდეგაც ცვალინებოდა. ხოლო ჩვენ ვის ვემახსოვრებო? დიდი-დიდი ვახსენებო, იყო მავანი ვის კლიმენტე მერვე, რომლის დროს საუეთისი ერთ-ერთი უღებოდა მოაზროვნე დასწევო... სახედნიეროდ, ჩვენ ეს ნაკლებად ვაწუხებო. ჩვენ სერიოზულად გეგმავს სულს სხსნა, ამიტომაც აუცილებლად ვაღილი დავეზმაროთ ექვლბის დამორჩილებს სამყაროს უსასულობის იდეა. ასეთ ვიერებაში ჩვენ სერიოზულად უნდა მოვედიოთ არა მარტო სარწმუნოების, არამედ მეცნიერების საქმეებასაც.

ბ რ უ ნ. ეგ ბოროტება, რომის მეუფეზე. თუ სწორად მიგახებდი, ღმერთის შენთვის ხსნა ვაქოსოზვე, ჩემთვის — კოცნა. მაგრამ იცოდე, ჭეშმარიტება შენი პირადი საქმე არ გახლავს, არა თუა მოსარჩიებლად გამოისყენებოდა რამ, თუნდაც არ ირწმუნოდა ღმერთი იყო, ხოლო მეორე — მისი უზუნაესი მოსაძვერე. არ გდირატება ხსნა არსით, რამეთუ შესაძლებლად ვაძეგმებოდა ცოდვა მიეძღვის; შეცნობილი ჭეშმარიტების დასაცავად არ ვაიხარჯე.

პ ა ბ. ვის რა დააღლდა ამის გამო? და რას ნიშნავს არ ვაიხარჯე? მე ვას სიყვარულს მივანიჭე. რა ურჩევია ჭეშმარიტებას: ვაიხარჯე მისთვის, თუ სიყვარულს მივანიჭე? მე ხომ მართლაც შევქმენი იგი. შენ ვინდა იქნებოდა, ჯორდანი ბრუნო, მე რამ არა?

ბ რ უ ნ. ჯორდანი ბრუნო.

პ ა ბ. თუ არ დაგწევს, არ იქნებოდა ჯორდანი ბრუნო. შენი იდეებიც... უფრო დამაძვედ, ალბათ იცნობ ამ ავტორიულ ბერს, ერთ-მანეთში რომ არაურთა ვაიხარჯე, ნახშირის მტვერი და გვარჯალა.

ბ რ უ ნ. თვითონ დაიწვი.

პ ა ბ. ფხენილი კი დარჩა. ეს ფხენილი თავისთავად სულაც არ არის საშუალო, მაგრამ თუ ამ ფხენილი ქვეშევს დავდივით, თანაც ახლოს ცეცხლსაც მივიტანო, რა მოხდება? აუცილებლად უჭერი სიხარს ვაიხარჯე, თვალცუ ვერ მივაფიქრო. ჯორდანი ბრუნო, ჩვენ არ ვამტყობებო, რომ შენ დენის ხარ, მაგრამ ჩვენ კი ვართ ქვეშევსები და უჩვევოდ შენ არაჩაობას წარმოადგენ.

ბ რ უ ნ. ანტიკრიტიკე ხარ, რომის მეუფეზე. სულთ ხორცად...
ქანა წყურბლიც იყავი.

პ ა ბ. მიფარადე ყოფილხარ ყველა სიყვეთსთან ერთად...
ბ რ უ ნ. მაგრამ იცოდე, იმას უფრო დიდი ბოროტმწყობებია არ არსებობს, გონების მოსახიბად გონებოთვე გააძარალო ყოველზე, ხომ გონების დაეცინა და შენ ჩაიღინე ეს...
ახლა საუბრითა... გიხოვ. მდებლობით ვაიხარჯე მონა შენი, ხსნა სიყვარული აღარაფერი მაქვს.

პ ა ბ. მოიადრე, ბედურადე, ჯერ მივაჯარე არაფერი ვეთიქვამს.
ბ რ უ ნ. საღაპარაო რაღა დავჯარა, უწმიდესო!

პ ა ბ. უფრო დამაძვე, ჯორდანი...

ბ რ უ ნ. (დაეცეცხლებოდა). გამორჩილი თვია დამაძვე წყურბლო, იღა, იღა! იგი. (მეტყველებს ხელებს იტაცება და ჩაიყვება).

პ ა ბ. კვერთხს დაქარავს, შემდეგ ტანს შემოქრავს. შემოიღის კამერატიკი.

პ ა ბ. რა მოხდა, თქვენი უწმიდესობაზე?

პ ა ბ. წყაღი ჰაერზე ვაიხარჯე, სწრაფად ხნდება. შემდეგ ისე ირთება სინათლე. გუმავებს შემოქრავთ გააღიანებული ბრუნო.

ბ რ უ ნ. (ცნობილდება). მაგ მომიფანეთ?

არავენ პასუხობს. მიწაზე დადებენ. უნაა პლანზე გამოჩნდება ვარსკვლავებით მოქცეული ცა.

(ძლიერ წამოდგება). ჯერ ხომ დამეც ვარსკვლავები... ბედი მაინც მოწყალა, კიდევ დამანახვა ვარსკვლავები. ვარსკვლავებით მოქცეული რომის ცა, ვანდის ცა, ოქსფორდის ცა... ჩემი მეგობრებო, უსასრულო სამყაროს მოქცეულობა... თქვენი შესახებ ჩემს გულს ფრთხილ, რათა დამეხსენებია ბოროტებო, დამეწვივა კედლები და შეუძლებლად გამოქცეულიყვარა ციხიდან თქვენთან. დამელოდეთ, სულ რამდენიმე საათში ფრთხილთ ვაიხარჯე ცის კაბადონს, ვარსკვლავ-ვარსკვლავ ვაიხარჯე რებე და საღვდა შორეთის წარმის ჩავიშლებო...
გამოქცეულბა ანგელოზი, თავს აიხსენიანდა აქნობს, მას და მათხოვარ სურატეს ერთი მსახიბი თამაშობს. მივა ბრუნოსთან და ვაჩერებო.

ანგელოზი ბრუნოს ჯორდანი!

ბ რ უ ნ. დაღვარის ემსაკომბა. უნდა მცოდნოდა, წმიდა ინკვიზიტორი არა მომავლენებდა.

ანგელოზი. ინკვიზიტორის მოციქული არ ვარ.

ბ რ უ ნ. მაგის თქმას რა უნდა. შემოიღი, ვანაო.

ანგელოზი. შენს წინ ვდგავარ.

ბ რ უ ნ. მაშინ ხომ დაგინახავდი.

ანგელოზი. შენ ვერ დამინახავ, რამეთუ სული ვარ.

ბ რ უ ნ. მიჩვენებოდა დამეწვი რაღაბა!

ანგელოზი. ხომ გუბუნებო, ღმერთის ანგელოზი ვარ-მეთო, მოციქული...

ბ რ უ ნ. ვახსენებია, ახალი მომღვარე... პატივცემული მამაო, დეაზოტო ჩვენ-ჩვენი დრო, მით უფრო, მე ძალიან ცოტა დამარჩა. ამიტომაც პირდაპირ გეტყვი, ამაოდ ვაიხარჯებო, არაფრის არც უარყოფას ვაიხარჯე და არც მინანიებას.

ანგელოზი. გიმიერებო, ანგელოზი ვარ, ღმერთის ანგელოზი. იმად ვაიხარჯე, მარტოების მძიმე ყოფნაზე ზედობი შეგვიმზებო.

ბ რ უ ნ. ესეც! ნუთუ ჩემი სატანკველი არ მეოღნის?

ანგელოზი. იგი ვარტობს. შუთლზე შენი ვაიხარჯე ალბეგობი, ვწამლამ დაგვარა. მწაწვიებო, თუკი ურეაზენ, შემოკვალხებო. ნათესავო და მეგობარო, თუ ჯერ უარე არ უთქვამთ შენზე, ვარს უღებოთენ ეს ნესტიანი კედლები და კრინის ვიხიებო. მარტო ხარ.

ბ რ უ ნ. თუ ასე, შენ როგორღა გიმიტე სიკვდილის ანგელოზო, რა გქვია?

ანგელოზი. აინტინი, ალბეტე აინტინი.

ბ რ უ ნ. აინტინი? უცნაური სახელია. არ მახსოვს სადმე ციხიერ ძალთა სიხარს შემეხვედროდეს მსგავსი. უჩვეულო სახელია ანგელოზისთვის.

ანგელოზი. (დამორცხვებულ). რა თქმა უნდა... ფიზიკის ვარ. ზოგჯერ თქვენს ფილოსოფიაზე შემოვიჭრებო ხილმ.

ბ რ უ ნ. კალენებ ვყოფილხარო. ჩანს, მართლაც ღმერთმა გამოგვანახა, თორემ წმიდა ინკვიზიტორის მსგავსი უღებო ორგანიზაცია ამას არ იქნებოდა. ღმერთი მაინც მოწყალე, მართალია, ხატად თვისად პაპე შექმნა, კარდინალზე, მათ შორის ბე-

ლარმინიცი. ინევიზიციც და მისი ჯალაბებიც. მაგრამ ეს სიყვითლე ჩაიდინა.

ან გ ე ლ ო ზ ი. ნუ იგებლები, ბრუნო. შენც კარგად იცი, რომ თუ არსებობს ღმერთი, ძალიან ნაყლებად ჰგავს ღვთის მოციქულთა წარმოსახვის მიერ შექმნილ სახებს. მიღი, შევეშვათ ამ თემას, რადგან დადგა დრო, საინტერესო ამბავი გამეცნო — სივრცე უსასრულო არ არის.

ბ რ უ ნ ო. რა, რა მთხარა?

ან გ ე ლ ო ზ ი. სივრცე უსასრულო არ არის-მეთუ, ყოველ შემთხვევაში ისე არა, შენ რომ წარმოგადგენია.

ბ რ უ ნ ო. მოიცა, მეგობარო. თუ წაგივითხავს ჩემი შრომები, გეცოდინება, გაგახსენებ: „საყაროს წევრმა შეუძლებელია. ამიტომაც იგი უსასრულოა, უსასრულო და უშიძროა. იგი არ მობრძობს, მის იქით აღარაფერია, რამეთუ იგი უკლებლივ იგი არ იბადება და არ კვდება, რამეთუ იგია მთელი ყოფიერება. იგი ვერც შემცირდება, ვერც გაუფართოვდება, რამეთუ უსასრულოა.“

ან გ ე ლ ო ზ ი. სამასი წლის შემდეგ, მე რომ დედამიწას მოვევლინო და ჩემი იდეების გულმსთვის კაცონზე დავწა მომინდომონ, მაშინაც სხვანაირად ვიფიქრებ უსასრულოზე.

ბ რ უ ნ ო. სხვანაირად? სხვანაირად ფიქრი რას ჰქვია? უსასრულოა, სხე იგი უსასრულოა ვთქვით, გავუღვივებ გზას, მის დასასრულს ექრასოდეს ვერ შევალწევ.

ან გ ე ლ ო ზ ი. ასეთ ცდას შემოგთავაზებ, აბა, წარმოიდგინე: სიწათლის სხეივი სივრცეში მიაშთი. თუ იგი გზაში რაღეს არ წააწყდა, ხოლო შენ დიდხანს ლოდინს დრო გაქვს, ის სიწათლის სხეივი აუცილებლად დაგიბრუნდება. იმიტომ, რომ სამყაროს სივრცე გამართლებულია.

ბ რ უ ნ ო. (ცინის). ჩემს განსაზიარებულებად მოხვედლი ჩანს, მარტოვად ვინდა შემომსუბუქო უსასრულებელი საათი.

ან გ ე ლ ო ზ ი. სერიოზულად გეუბნები.

ბ რ უ ნ ო. ასე სერიოზულად ლაპარაკობს უკვლა გიჟი. სივრცე რკინის ნაჭერი კი არ არის, გამრუდდეს. სიმრუდის უნარი მატერიალს აქვს.

ან გ ე ლ ო ზ ი. სივრცე რომ მატერია აღმოჩნდეს? შეიძლება მოვეწიო? დაძაბულად რომ ვფიქრობ, ვეწევი ხოლმე, ასე უფრო კარგად ვფიქრობ. (აიოილებს ინგლისურ ჩიბუხს და ტენის).

ბ რ უ ნ ო. კავლბს ვერ ვიტან.

ან გ ე ლ ო ზ ი. შაბტი. მოვითმენ. (ჩიბუხს შეინახავს). რაც შეეძლება საყაროს, იგი მართლაც უსასრულოა, მაგრამ მთლად ისე არა, შენ რომ გგონია. დრო რომ გექონდეს, ჩამოაწერდი მის ფორმულებს, როგორ იქმნება საყაროში მატერიალური ნაწილაკები და ამ ფორმულის საფუძველზე რომ მოვეფიქრებინა ეს საკითხი, როგორც წესია, თვითონ მიხვდებოდი. საყაროს დასასრული არა აქვს, მაგრამ იგი გამრუდებულია, თანაც ისე, რომ ერთი წერტილიდან ვახსოვი იმავე წერტილს დაბრუნდები, საიდანაც წადი.

ბ რ უ ნ ო. ძალზე საინტერესოა.

ან გ ე ლ ო ზ ი. ჭერ კიდევ სად ხარ! საყარო სულ ფართოვდება და ფართოვდება. ვარსკვლავთ სისტემები განუწყვეტილო შორდებიან ერთმანეთს და სულ უფრო ფართოვდებიან სივრცეში.

ბ რ უ ნ ო. ბოდა, თუ ფართოვდება, ესე იგი, სადაც ხომ იწყებს? მეც ხომ ამით დავამტკიცე, რომ სივრცე უსასრულოა ესა-პირობა-მეთუ.

ან გ ე ლ ო ზ ი. კიდევ ვერ გამოიგ? სივრცე დიდა ქვაბი როდია,

უკვლა ვარსკვლავთ სისტემა შეგ რომ მოთავსდეს. პირიქით, ვარსკვლავთ სისტემები სულ შორდებიან ერთმანეთს. რაქვენსაქვე

ბ რ უ ნ ო. ზუსტად ასე?

ან გ ე ლ ო ზ ი. ზუსტი მხოლოდ ის არის, რისი განზომავი შეიძლება. უკან დაბრუნებული სინათლის სხივის პიპოთევა ცდით არ მოწოდება, თუმცა თეორიაში, ახლახან რომ გელაპარაკე, სხვა დანარჩენი სახეებით სწორი აღმოჩნდა.

ბ რ უ ნ ო. დავუშვათ, დავუშვათ, მართალი ხარ, მაშინ... მაშინ მთელი ჩემი მტკიცებანი უნდა გადავამოწმო. მხოლოდ ჩემი უბედურე ტუპის გადასარჩენად კი არა, შეცნირებული სინდისის გამო... გამოდის დავწავ გადასდებენ! რა მოულოდნელი ამბავი იქნებოდა! (უფრად, გაეცინებოდა). მომწოდე თავიდან, ძმებს არ მიიხვდი, რატომ მოხვედლი!

ან გ ე ლ ო ზ ი. ნუ ცხარობს საყაროს უსასრულობის შენი იდეა ურყავია. იგი ჩემთვის უფრო ახლობელია, ვიდრე ამ ხისთავა უილოსოფოსთათვის, ვინც გაგწერია. ორი აზრი არ არსებობს, რომ შენი გამოკვლევები მნათობებს და მათ ირგვლივ მბრუნავ დავეთვებო სახეებით დასაბუთებულია. ეს დიდა სპეშუ შენ კალაქზე, ჭორდანი ბრუნო! უამისოდ ვერ განჩინებოდა ვერცერთი ჩემი იდეა, თუმცა ისინი შენსას უარყოფენ. უარყოფდა შემეცნებთა ჭაქვს უმიძგებს ქემშარტებისყენ, რომელსაც დიდი-დიდი თუ მიუვახლოვდით, თორემ ისე ვერა-სოდეს ვერ ჩაეფიქრებოთ, რადგან საყარო უსასრულო და ამოუწურავია. და შენ, ჭორდანი ბრუნო, ამ ჭაქვის მნიშვნელოვანი რგოლი იჯავი.

ბ რ უ ნ ო. (პაუზის შემდეგ). გმადლობ!

ან გ ე ლ ო ზ ი. იმის თქმა სულაც არ მინდა, თითქოს აუცილებლად მიმანდეს შენი აზრები გადაამოწმო. ვინდ ამოწმე, ვინდ არა, მაინც დაგწავავენ.

ბ რ უ ნ ო. კი მაგრამ, რატომ? ღმერთს გავედრებ, რატომ-მეთუ?

ან გ ე ლ ო ზ ი. ჭორდანი ბრუნო, შენი უბედურება ის როდია, რომ ამტკიცებ, დედამიწა საყაროს ცენტრს არ არისო, რომ საყარო უსასრულოა და ვარსკვლავები ცის მნათი სხეულები არაა. ესა დრო და დაახლოებით საუკუნუნახატრის შემდეგ უკვლავ საშუალო მოსწავლეს ეცოდინება ეგ ამბავი. შენი უბედურება ის არის, ძალზე ადრე დაწერე ამანე ლაპარაკი, თანაც უკვლავსაც განსხვავებულად. უბრალო რამეც, ვთქვათ „კაც ლეოქია“ ან „რუალი ნობელი“, თუ ისე არ თქვი, როგორც მათ ნებაზე, აიხიანებო. ნუ დალოდები, გეცოდინება, აზრთა ქილიდი ამოძრავებს ქვეყნის წინსვლას.

უფრად სიბუნელი გამოჩნდებიან ჭარისკაცები.

ბ რ უ ნ ო. ღმერთო ჩემო, უკვე? მიახსენე, სიკვდილის ანგელოზო! უკვე დროა?

ან გ ე ლ ო ზ ი. არ ვიცი, შესაძლოა. მაგრამ შენ უკვე შეიშეცნე ქემშარტობა. არ გატყვე. დრსტულად შეხვდი სიკვდილს.

ბრუნო გეშუგებისყენ გაემართება, სცენა ნათდება. ისეც ბრუნოს საყანი. გუშავი თვლემს. უფროსი შეაზღერეს. შემოკავი ბრუნო.

უფროსი გუშავი. პატარაო, შემოდი!.. შენ კი აიღე შენი პარკი-ბარხანი და გაერთიე აქედან.

გუშავი. (მოეჩალი). გისხმნენო! ისეც მოიყვანეს ეს კაცის პირი. მოკვება ისეც თავის უღვრო ქადაგებას...

უფროსი გუშავი. რას გალომდობარ!

გუშავი. ვაგილომ... დღის საშოში უნდა მოკლათ... უმ, მაგისო... დღის საშოში უნდა მოკლათ...

უფროსი გუშავი. ენა დაიშოკლდი გაერთიე-მეთუ!

გუშავი. მო-მო! (მოულოდნელად გამოცხიზლდება). მისმა მა-

დღაღაღატებულებამ მიიხრა, საკუთარი თავით აგებ პასუხს, ამ თაღლითმა დღაღამდე რომ არ იცოცხლოსო.

უფროსი გუშაგის ვალი გარეთ! მისი მალაქუშმდლების ბრძანებაა ნუ გეშინია, თავს არაფერს აუტეხავს, მაგის გამბედეობა არა იყოფა. აბა, მოუხლო!

გუშაგის რა შენაღვლება. ჩაკი მიზრძანებთ, მოწმეც შეყავს, პასუხს თქვენ ავებო...

გაიღან. ბრუნო მარტო რჩება. შემოდის პაპი. კაიუქონის ისე უფარავს სახეს, ძნელი საკნობია.

ბრუნო. ვინ ხარ, რა გინდა?
პაპი. ჩვენ ვართ. პაპი. (მოსასხამს მოძობროს). ხედავ, ჭორდანო, მაინც მოვედით, თუმცა ბებერი ფეხები გაქვს, წელსაჟივ უფრო შეგაჭაუბებს ამ ნეტხარა საქანში.

ბრუნო. თავი დამანებე, საღაპარკო არაფერი მაქვს შენთან.
პაპი. ნუ სულგლობ. შეუფევი თავში, შეწვალდება მოგიტანეთ; ცვილილობთ დაგისხნათ. უნდა ვიჭკაროთ, მალე გაუწინდება.

ბრუნო. მიხსნა? გაგონებაც არ მინდა. მაგის ძალა შენს ხელთ არც არას.

პაპი. ახირებული კაცი ხარ, ბრუნო, ჩემს ხელთ გასაღებია, წმიდა პეტრეს გასაღები. ძალა-უფლების სიმბოლო, თუ მოიღებებ, გაგანთავისუფლებ.

ბრუნო. შენ რა შეგიძლია, მე იწყვილიცამ გამასამართლო.

პაპი. იწყვილიცის, როცა მომინდება, ჩემს დაკრულზე ავაყვავებ. მე ამ ღორების საქმეში არასდროს ჩავერუდებარ, ახლა კი, განმონაქლისის სახით, ჩავერევი. განაჩენს გავაუქმებ.

ბრუნო. შენ არ მითხარი, საჭიროა ვინმე დაეწვათ?

პაპი. გიზიხარი, მაგრამ მომეცი საშუალება, რომ შენ არ დაგწვა.

ბრუნო. მესმის. დაგვანჩო ჩემი შეტევალებები, არა აბაფერს არც დაგვანჩინჯავ, ხელსაც არაფერზე არ მოვაწერ!

პაპი. რას აიჩემე, არა დაგვანჩინჯავ, არ მოვაწერ. ვინ რას გაძალებს? საქმე სხვა არის. მე გიზიხარი, ყოველივე შენადა. და დღეს აუტეხლებლად უნდა დაეწვათ-თუცა ვინმე. მაგრამ სად სწერია, რომ მაინცდამაინც შენ უნდა დაეწვათ?

ბრუნო. ღმერთო, შემოწვალე! ამით თქმა გინდა?

პაპი. შენს მაგიერად სხვას დაეწვათ. რაცაც ცოტა მოწირობით დაეწვენებოთ, სიკვდილისქონსაც სახეს დავუშავებო, ვინ დანახავს, ვის აუგანენ კოცონზე? ნაბრძანები მაქვს, არ გააშთვლონ. შეტევალით. იყო ანეთი შემთხვევა, ორღაენელი ქალწული ენა დარკი. რუანში მის ნაცვლად ერთი ჭაღოქარი დაწვეს. არადაც არავის მოსვლია, ენა კი საღებლად გაიყვანეს. შემდეგ გაათხოვეს, დააჩინა ბავშვები და ორღაენილად დარჩა საბოლოოდ.

ბრუნო. იმან, მეორემ? რა თქვა ამაზე?

პაპი. უთქვამლად დასწვეს. ჭრს ოპიუმით მიადებინეს, ვერაფერი იგრძნო.

ბრუნო. უფანაშაული ადამიანი...

პაპი. სისულელეა, ერტიკოსის ნაცვლად ჩვეულებრივი ბოროტ-მოქმედი დასწვეს.

ბრუნო. მე არ დავანახმდებოთ. მამისმკვლელც რომ იყოს, მას ჩემს ცოლებში არ ბრალი აქვს?

პაპი. ამ შემთხვევაში ზედმეტია ამაზე ლაპარაკი. ვინც უნდა იყოს შენი სანაცლო, მას შენს ცოლებში ენება ბრალი.

ბრუნო. ვერ მიგახვდო, რომის მოუფევე, ვინ იქნება, ვისაც ჩემს სანაცლოდ დასწვანენ დილით?

პაპი. მე.

ბრუნო. შენ?

პაპი. თავად მე. ახლა ტანსაცმელს გაგიცვლო. შენც ისეთივე ბებრი ნახარ, როგორც მე, თანაც ბნელა. ყველფერი მოვა-

შნაიდე, გახვალ აქედან და გაიქცევი. ვერავინ მიხვდება ვერაფერს. დიდი-დიდი გაივიგონ, პაპი რატომ არ იტყვიან დაწვეს ბრუნოს დაწვასო. მაგრამ მე უყვე ვებრძანე, უნებოდ ჩაატარე დაწვა. ჩემს კამერბერს ენდე, ის დაგებმარება. ბრუნო. ვერაფერი საკადრისა, ახე დამცინო. ხომ ვიცო, შენი აზრით მე გამოსწორებული ერტიკოსი ვარ.

პაპი. ხმა ჩაიწვიტე! მე პირველმა აღმოვაჩინე სამყაროს უსასრულობა და ამ აღმოჩენის რაც მოჰყვა, იმის გამო პასუხიც მე უნდა ვაგო.

ბრუნო. შენს პირველობას ვერ დაამტკიცებ.

პაპი. დაგამტკიცებ, მე ავალ კოცონზე.

ბრუნო. სისულელეა!

პაპი. იდიოტო! ეგ ჩემი საქმეა.

ბრუნო. სინდღის შეგაწვანა წელან არ იყო ქემშარტების აღიარებაზე უარი რომ სიქვი?

პაპი. არაფერც. მისი განტყიცება მსურდა. აბა, გადაივი, ძეო ჩემო, დრო ცოტა დაგვრჩა.

ბრუნო. არა!

პაპი. რა „არა“?

ბრუნო. ის, რომ სულაც არ ვაპირებ კოცონზე სიკვდილი უფრო საზოგადო სიკვდილზე გავცვალო. მომცემ იმის გარანტიას, რომ მიწვევად მოსახვედნი არ ჩამეცემენ დანას წურგში?

პაპი. (დაფიქრების შემდეგ). ვერა, შეხმის კიდევ შენი. ამ არეულ დროში არავის გაუყვარდება რომის მიურთუბულ ქუნაში უცნობი გვამის პოვნა. მაგრამ რაღა შენ მოგვალევენ? შენ თუ სიკვდილ მართლა გიყვარს, შეინახავ ამ საიუდელოს... დამეფირე. ვერაფერსაც ვერ დაპირებდი. ისე იცოდ, უკველი გარეგება გარკვეულ რისკსაც გულისხმობს. უნდა ირისყო, ძეო ჩემო!

ბრუნო. არა, არა და არა ხელს არ ავიღებ ჩემს პირველობაზე მხოლოდ იმიტომ, რომ კოცონი ავიცვლო თავიდან!

პაპი. მეჩინაზღოდგებები? ღმერთმა მოგვანება უწყენისი ძალა-უფლებაც, ამ უფლებით ვამბრძანებო...

ბრუნო. შენს ქემშვარტობით უბრძანე მე ერტიკოსი ვარ, ჩემზე შენი ძალა არ სჭირს, სამყაროს უსასრულობის აზრი მალე იტვირებს და ქვეყანას მუდამ ემსახურება ჩემი დახმარება.

პაპი. მე გიზიხარი, რომ შენ უტემოდ არაბოაბა ხარ-მეთქი, ახლა რომ გაგანთავისუფლო, ნი წლის შემდეგ კაციშვილს არ ეცოდინება, ვინ იყო ჭორდანო ბრუნო და რას ქალებდა. დავიწყებენ შენს ნაწერებს, სამყაროს უსასრულობის აზრი გამიარყვება, მაგრამ უტენო... ჩემს ხელში ხარ, მაგრამ მე ამას ბოროტად არ გამოვიყენებ. ჩემთვის აზრია მთავარი და არა პირობად დიდება, სწორად აზრის დიდებას სჭირდება მხებეპალი.

ბრუნო. პა-პა!

პაპი. ეგ სულერთია, ჩვენ ორში რომელი მოკვდება. მთავარი რომელია, ბოლო ვინ შეასრულებს მას — შენ თუ მე — სულერთია. ჩემს ხელთა მკვდარი წერტილიდან დავძრით არა მხოლოდ ქემშვარტობა, არამედ ელენობაც, რადგან ელენობა მხოლოდ მაშინ გასძლებს, თუ საკუთარი აზრითი იქადაგებს სამყაროს უსასრულობას, არა თუ დაუშვებს ამ აზრს.

ბრუნო. თუ მკვდარა ეს აზარ?

პაპი. რას გულისხმობ? ორემოდ ჩინებულად ვიცით, რომ მეცნიერების დღევანდელ დონეზე ეგ შეუძლებელია...

ბრუნო. საქმეც ეგ არის. დღევანდელ დონეზე მცირეა ჩემი ცოდნა. სამყარო წარმოუდგენლად დიდი და უსაზღვროა, მაგ-

რამ იგი ფართოვდება, კლიმბრეც მერყევ!

პაპი. საიდან მოიტანე ეგ აბაღუბდა?

ბ რ უ ნ ო. სიყვდილის ანგელოზმა მოთხრა.

პ ა პ ი. მოჩვენებები დაგვეყო? გაგვიფიქსირებ, ან სტუიო, არაშა-
დავ. სამყარო უსარგულოა ის, როგორც მე აღმოვაჩინე. ეს
ჩემი აზრი მცდარი არ არის, ისე როგორც სხვა დანარჩენი.
ორასი წელიც არ დასწრდება, რომ ყველა რიგანი ფილოსო-
ფოსი ასე იფიქრებს სამყაროზე...

ბ რ უ ნ ო. ყველა რომ ასე იფიქროს, ქვეშაობა იქნება შენი
აზრი?

პ ა პ ი. (მტკიანით). თუ სწორად მიგვიხვდით, შენ მარტო დღევანდელ-
ლი მოძღვრებით კი არ ხარ ერთგული, არამედ ხვალისდელი-
თაც. ყოველ დღეს შევს თავის ერთგულის, შენც ასეთად
იქცევი, გაფრთხილდი, შვილო, თორემ...

ბ რ უ ნ ო. ის, რასაც დღეს ერთგულობდა სოფლიან, ხვალ ჰემა-
რიტებად იქცევა, ზევ — ბანალურებად, მანვე — დღეამდ...
იქნებ ეს კანონია, რომის მთუვეთ მაგრამ მე მუდამ ხვალის
ქვეშაობების ვეძებო, თუნდაც ამ ძებნას შეცდომათა ჯოჯო-
ხეთაში მივიყვანდე. ხვალისდელი ქვეშაობების ამხსნელი შეცდო-
მა დღევანდელ დღეამაზე მეტია.

პ ა პ ი. უჩემოდ მაინც ვერ ივარგებ. ერთგულობას იქნებ? უკვლა-
ვება მოგინდა ამ საქმეშიც ვერ გვირდები. შენ რომ ეს როლი
გათამაშო, ეს საქმე შე უნდა ვიოაო. გენმის, უჩემოდ ვერას
გაუყო.

ბ რ უ ნ ო. რა უნდადგე მოძღვრება, მის ლოგიკას იქამდე მიყვარ-
ვართ, რომ ქალთა თავის მსხვერპლს ადგილის გაცვლას
სთხოვს.

პ ა პ ი. დარწმუნდი, რომ პაპის გარეშე ვერ იქნები ერთგულის?

ბ რ უ ნ ო. ეგ მართალია. საცა პაპია, ერთგულისიც იქ უნდა იყოს.
მაგრამ თვით პაპი სულაც არ არის აუცილებელი.

პ ა პ ი. პაპის გარეშე არ არის რწმენა.

ბ რ უ ნ ო. არის ცოდნა.

პ ა პ ი. რწმენის გარეშე არ არის ცოდნა. უცოდნოდ ხსნა არ
არის არც ამ და არც იმკვეთად. ვინც ამას უარყოფს, ღმერ-
თა შეაჩვენებს.

ბ რ უ ნ ო. სცდები, რომის მთუვე. უცოდნოდ არის ხსნა — არ-
სებობის შეცნობა. მას კი პაპი არაფრად სჯობდა. კაცობ-
რობა ოდესმე მიხვდება ამას... ოდესმე...

ბ რ უ ნ ო. პაპს ზურგს მიუშვებს. შემოიპარება ორი კაცი.

პ ა პ ი. რას შავს ეს? ჩვენ ვმტკიცებ, ხელი არავის შეეშალა!
გ უ შ ა გ ი. ჯორდანო ბრუნო, დამალა ერთგულის, შენი აღსას-
რულის საათი დადგა მომწაფად, შე ქორიანო ქოჯაკო, ეშმა-
კები ციციებს უკეთებენ, ბელწებელი ამიღებს ილიგასს...

პ ა პ ი. როგორ ბედავ...

გ უ შ ა გ ი. ხმა, ილიკო! მისი მაღალგანათლებულებისა ბატონი
ბელარმინი მოვიდა.

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. ჯორდანო ბრუნო, შვილო ჩემო, გაეშაფად. რამ-
დენიმე ფორმალა დაგვარა შესასრულებელი, შემდგე...

პ ა პ ი. როგორ ბედავ, ჩემი თანდასწრებით...

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. წმიდა მამაო! რა მოლოდინელია! (სულაც არ
შეშტებარა). აქ ყოფილხართ!

პ ა პ ი. არ გინდათ, უსაყვარლესო ძეო! აქ იმითომ მოვედით, კიდევ
ერთხელ გვეცადა, იქნებ ჩვენ მივეღწეოთ იმისათვის, რაც
ჩვენმა მსახურებმა ვერ შეძლეს.

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. ძვირფასო მამაო, თქვენ კვლავ მორჩილების და
სულის ქვეშაობის გულმოდგინების მაგალითს გვაჩვენებთ. რა
შედეგი გამოიღო თქვენმა ცდამ?

პ ა პ ი. სამწუხაროდ...

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. მაღლობა ღმერთს... (მტკიცედ). მაღლობა ღმერთს!

პ ა პ ი. ჩვენ განვაგრძობთ ლოცვას შენი სულისთვის,
ბრუნო!

ბ რ უ ნ ო. უსახსლო მოშორდება.
კამერტი სად არის? ჩვენ ხომ დაბეჯითობთ ვახოვეთ, არ
შემოსულიყავით, ვიდრე აქ ვართ...

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. წესის მიხედვით, მე ვმტკიცებ, წმიდა მამაო.

პ ა პ ი. ადრე მოვიდით.

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. თქვენს გამო ვწუხობ, შემეშინდა.

პ ა პ ი. (ღვაწილიანად). სანაქებო საქციელია მაგრამ ჩვენ ჯერ ვართ
პაპი და სანაქებო ვაკეც, უსაყვარლო ძეო ჩვენო.

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. თქვენმა მოწყალებამ თავიდან მე მომანლა ეს
საქმე. (ჩაიციუნებს). ამიტომაც მოვალე ვარ წინ აღუდგე უ-
ცოდნო გურჯიველ ვარაუდას, ექსპერიმენტს, კვლევა-ძიებას
— ყოველგვარად, რაც შეიძლება ეჭვით აღიშქროს რწმენას და
ქრისტიან ცულსიას დაუპირისპირებს!

პ ა პ ი. (საშინლად გაოცებული). რაა?

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. ბრუნო და კოპერნიკის ძირითადი შეხედუ-
ლები მხოლოდ მიმოივლება.

პ ა პ ი. გვესმის შენი, ჩემო უსაყვარლესო ძეო... ჩანს ფიციის
ცოდნაში ვაკვინო... (გესლიანად). შენგან წმიდანი გამოვა, რო-
ბერტო ბელარმინი. წმიდანი!

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. უღირს ვარ, მაგრამ ქრისტიან ცულსია გადიტანს
ამას.

პ ა პ ი. (მწარედ). გადიტანს... ემ, სულ ერთია, სულ ერთია...

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. ვახოვად, წმიდა მამაო...

პ ა პ ი. ბებრეზულ ბუღურებს და გაღის.
ენეც წავიდა... (მთავ ბრუნოსთან და შეტყობა დადებუვით).
ჯორდანო, ძმაო ჩემო! (ბრუნო ურეკავით უყურებს). ცოტაც
და იგოს დანახავ... ბედნიერი ხარა... მის წინაშე თუ წარს-
დავ, ილიკე ჩემი სულისთვის ჯორდანო! შეავედრე ჩემი
სული...

ბ რ უ ნ ო. (დასტკერის თავზე. იღივება). არაფერს არ გადავიმოწ-
მებ, ხელს არაფერს მოვაწერ.

ბ ე ლ ა რ მ ი ნ ი. ბრუნოს ემღაუტება. ნელ-ნელა მიწაზე ჩა-
ცურდება.

ბ რუნო მშვიდად, უღრტიკნეულად იღივება. მტკიცედ დგას
და შორეთში იყურება; ჩუმად იმის ბერების გალობა, ჩაწო-
ლის ფრად წარწერთა:

„რომი, 1600, 19 თებერვალი. გუშინწინ, ზუთმაბათს დილით,
კამო დელი ფორიზე ცოცხლად დაწვეეს ცოდელი დომინიკელი
ბერი, რომელზეც აღრეც ვაუტობინებდით. მას პირი აუტრეს და
ისე დასწვეს, იმის ნაშნად, რომ წარმოთქვამდა ცოდელი სიტყვებს
და არ მოისმენდა სულიერი მამების შეგონებებს. წუყულ ერთე-
ლის დაღინებით სრლად სიყვდილი. ცოდელი დარჩა, სიყვდილის
წინ აუწუა ვეფლას, რომ წამებულის სიყვდილით ევლება საყვარო
ნება-სურვილით. წინდაწინ თქვა, ჩემი სული სამოთხეში მოხდე-
ბათ. ახლა დარწმუნდება, სწორად წინასწარმეტყველა, თუ არა“.

გ ა მ ს მ ის ფსალმუნების გალობა, ნელა ეშვება ფარად.